

รายงานผล
การประชุมทางวิชาการ
การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11

ระหว่าง วันที่ 26 – 27 สิงหาคม 2548
ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ สุขุมวิท กรุงเทพฯ

โดย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานทางการศึกษา มีพันธกิจด้านการพัฒนาระบบวิจัยทางการศึกษา โดยดำเนินงานพัฒนา นโยบายและแผนวิจัยทางการศึกษา พัฒนาระบบข้อมูลการวิจัยทางการศึกษา ตลอดจนสร้างกลไกในการ ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัย เครือข่ายการวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา

จากภารกิจดังกล่าว สำนักงานฯ ได้จัดให้มีการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ขึ้น ระหว่างวันที่ 26 - 27 สิงหาคม 2548 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ เพื่อเป็นเวทีทาง วิชาการในการนำเสนอและเผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การ วิจัยและต่อยอดงานวิจัยเพื่อไปสู่การกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต ให้การยกย่องและ ส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่นักวิจัยทางการศึกษา ตลอดจนเสริมสร้างเครือข่ายประชาคมการวิจัยทางการ ศึกษาให้มีความเข้มแข็ง รวมถึงให้เป็นเวทีนัดพบของนักวิจัย ผู้ใช้งานวิจัย ผู้สนับสนุนทุนการวิจัย และ ผู้สนใจทั่วไป เพื่อส่งเสริมให้มีการทำวิจัยทางการศึกษาไปในทิศทางที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ กับ ทั้งให้มีการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา

การจัดประชุมทางวิชาการฯ ครั้งนี้ ประกอบด้วยกิจกรรมทางวิชาการที่หลากหลาย อาทิ การบรรยายพิเศษ การปาฐกถาพิเศษ การเสวนา การอภิปราย การนำเสนอผลงานวิจัยที่เป็นนวัตกรรม ใหม่ๆ ในรูปแบบการนำเสนอและอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้สาระสำคัญของงานวิจัย และต่อยอด งานวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ จำนวน 112 เรื่อง ซึ่งผลการวิจัยได้ องค์กรความรู้และรูปแบบที่ผ่านกระบวนการวิจัยและทดลองที่สามารถนำไปเป็นกรณีตัวอย่างและใช้ ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา พัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศ

โอกาสนี้ สำนักงานฯ ได้จัดทำรายงานสรุปผลภาพรวมของการประชุมทางวิชาการ การ วิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ขึ้น ทั้งนี้ เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการของการจัดประชุมทาง วิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 อีกทั้งเห็นว่าองค์กรความรู้และนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ จาก การประชุมทางวิชาการฯ ครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการต่อยอดการทำวิจัยทางการศึกษา และเป็น ผลสรุปเบื้องต้นที่จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปสู่การกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคตต่อไป

การจัดประชุมทางวิชาการฯ ครั้งนี้ สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์จากคณะกรรมการ จัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 และผู้ทรงคุณวุฒิ อีกทั้งจากการร่วมพลังและ ความร่วมมือร่วมใจของนักวิจัยที่ส่งผลงานมายังสำนักงานฯ คณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนเครือข่าย นักวิจัยทางการศึกษาทุกท่าน ที่เข้าร่วมประชุมและระดมความคิดเห็นต่อยอดงานวิจัยเพื่อนำไปสู่การ กำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต จนบรรลุตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ สำนักงานฯ จึง ขอขอบคุณ มา ณ ที่นี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารสรุปการประชุมทางวิชาการฯ จะก่อเกิดประโยชน์ ต่อวงการวิจัยทางการศึกษาต่อไป

(นายอรุณ จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทสรุป	(1)
สารบัญ	(ก)
ภาพรวมของการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ระหว่างวันที่ 26–27 สิงหาคม 2548 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ	1
◆ ความเป็นมา	1
◆ วัตถุประสงค์	2
◆ สรุปผลการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11	2
ส่วนที่ 1 : การดำเนินงานจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11	2
ส่วนที่ 2 : การสังเคราะห์ผลงานวิจัยทางการศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกให้ นำเสนอในการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11	13
1. การปฏิรูปการเรียนรู้	15
1.1 การพัฒนาหลักสูตร	15
1.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน	16
1.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	18
1.4 การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สาระคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์	20
1.5 การพัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร	21
1.6 การวัดและประเมินการเรียนรู้	22

สารบัญ (ต่อ)

2. การผลิตและพัฒนาครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา	24
3. การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา	26
4. การบริหารสถานศึกษา	29
5. การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชน และองค์กรต่างๆ	30
6. การจัดการเรียนรู้กลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา	32
7. การผลิตและพัฒนากำลังคน	33
8. การศึกษากับการพัฒนาสุขภาพอนามัย	34
ส่วนที่ 3 : ผลสรุปเบื้องต้นของแนวคิดเกี่ยวกับทิศทางการวิจัยทางการศึกษา	36
ในโอกาส ที่ได้จากการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา	
ครั้งที่ 11	
1. ลักษณะและประเภทของการวิจัยที่ดำเนินการในโอกาส	36
2. ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในโอกาส	37
ส่วนที่ 4 : ผลการประเมินการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา	47
ครั้งที่ 11	
ภาคผนวก	51
◆ ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง การวิจัยกับการพัฒนาการศึกษา	52
โดย ดร.กิตติ ลิ่มสกุล ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงศึกษาธิการ	
◆ บรรยายพิเศษ เรื่อง วิทยาการวิจัยเพื่อสร้างสังคมฐานความรู้	55
โดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา	
◆ การเสวนา เรื่อง การนำนวัตกรรมทางการวิจัยเพื่อผลักดันการปฏิรูปการเรียนรู้	58
ทั้งโรงเรียน	
โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ทิสนา แคมมณี	
รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน อ่อนน่วม	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ	

สารบัญ (ต่อ)

- ◆ การอภิปราย เรื่อง การวิจัยทางการศึกษาไทย : ทิศทางในอนาคต แหล่งทุน และการสร้างเครือข่าย 61
โดย ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ผู้แทนสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ผู้แทนองค์กร United Nations Development Programme (UNDP)
- ◆ คณะกรรมการฯ สั่งเคราะห์ผลงานวิจัยทางการศึกษา ในการประชุม 63
ทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11

บทสรุป

การวิจัยเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการและพัฒนาทุนทางปัญญาของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะการวิจัยเป็นกระบวนการศึกษา ค้นคว้า แสวงหา และพัฒนาองค์ความรู้ อย่างเป็นระบบ อาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อถือได้และได้รับการยอมรับโดยทั่วไป ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ผลผลิต และสิ่งประดิษฐ์คิดค้นใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมฐานความรู้ เป็นการพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพและผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศในที่สุด

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่วิจัย ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา มีพันธกิจด้านพัฒนาระบบวิจัยทางการศึกษา ได้จัดให้มีการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา เป็นประจำ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 และครั้งนี้เป็นการดำเนินการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 26 – 27 สิงหาคม 2548 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ เพื่อผลักดันให้เกิดการวิจัยทางการศึกษา เพื่อแสวงหาและพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ สิ่งประดิษฐ์ คิดค้นใหม่ๆ ทางการศึกษา ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา พัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศ พร้อมทั้งให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การวิจัย และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำผลการวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ ไปใช้ประโยชน์ รวมถึงเน้นการต่อยอดงานวิจัยเพื่อไปสู่การกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต ที่สนับสนุน เชื่อมโยง และสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาของประเทศในภาพรวม ถือเป็นก้าวหนึ่งของการพัฒนาระบบวิจัยทางการศึกษา และระดมสรรพกำลังนักวิจัยทางการศึกษา เพื่อสร้างเครือข่ายประชาคมการวิจัยทางการศึกษา ให้มีความเข้มแข็ง

ภาพรวมของการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 จะนำเสนอข้อมูลสรุปผลการจัดประชุมทางวิชาการฯ เป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 : การดำเนินงานจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 โดยดำเนินการในรูปแบบการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการย่อย 3 คณะ คือ คณะกรรมการอำนวยการจัดประชุมวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 คณะกรรมการพิจารณาผลงานวิจัยทางการศึกษา และคณะกรรมการกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต โดยกำหนดแนวทางและทิศทางตามนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล พ.ศ. 2548 – 2551 ที่เน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานทางการศึกษา และยุทธศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา

ส่วนที่ 2 : การสังเคราะห์ผลงานวิจัยทางการศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 โดยดำเนินการประชาสัมพันธ์เชิญชวนบุคคลและหน่วยงานทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน และชุมชน ส่งผลงานวิจัยเข้ามาเพื่อรับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ ซึ่งมีผลงานวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องที่ส่งเข้ามารับการคัดเลือกจำนวนทั้งสิ้น 519 เรื่อง จากนั้นทำการคัดเลือกผลงานวิจัยเพื่อนำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ ได้ผลงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกตามตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพให้นำเสนอในการประชุมฯ จำนวน 112 เรื่อง และนำมากำหนดเป็นหัวข้อของงานวิจัยที่นำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ พร้อมทั้งคณะกรรมการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ทำการสังเคราะห์สาระสำคัญของงานวิจัยและข้อเสนอแนะจากงานวิจัยตามหัวข้อที่กำหนด ได้แก่ การปฏิรูปการเรียนรู้ : การพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอุดมศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การวัดและประเมินการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน และ ICT การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา การบริหารสถานศึกษา การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชน องค์กรต่างๆ การจัดการเรียนรู้กลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา การผลิตและพัฒนากำลังคน และการศึกษากับการพัฒนาสุขภาพอนามัย

ส่วนที่ 3 : ผลสรุปเบื้องต้นของแนวคิดเกี่ยวกับทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต ที่ได้จากการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 โดยรวบรวมทัศนะและข้อคิดเห็นต่างๆ จากผู้เข้าร่วมประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ได้ผลสรุปเบื้องต้นดังนี้

1. ลักษณะและประเภทของการวิจัยที่ดำเนินการในอนาคต เน้นการดำเนินการวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลกระทบ ปัญหาและความต้องการของประชากร สังคมและประเทศ ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงและการไหลเวียนของโลก เป็นการวิจัยที่ได้ข้อค้นพบ แนวทาง ทางเลือกหรือผลผลิตใหม่ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติและแก้ปัญหาต่างๆ ของประชากรได้จริง โดยผลการวิจัยก่อให้เกิดผลกระทบที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลักดันไปสู่การพัฒนาหรือสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เสมอ

2. ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต ที่จำเป็นและควรดำเนินการ คือ

1) ความสำคัญ โอกาส และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงและการไหลเวียนของกระแสโลกาภิวัตน์ทั้งทางบวกและลบ ที่มีต่อการสร้างเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน การเมือง การศึกษาคบครัว และการพัฒนาคน เพื่อการเตรียมความพร้อมของประเทศสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น รวมถึงการนำประเทศเข้าสู่สังคมและเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ายุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้

2) การมีส่วนร่วมจากทุกคนเพื่อการศึกษา (All for Education) โดยมุ่งประเด็นความสำคัญขององค์ประกอบจากทุกส่วนในสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อ

การศึกษา และจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นกลไกหลักของการพัฒนาคน นำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน องค์ความรู้ที่จำเป็นในอนาคต คือ แนวทาง ทิศทางและแนวปฏิบัติ รวมถึงแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนบทบาทการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อทุกส่วนของสังคมที่มีต่อการศึกษา โดยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เหมาะสม และมีเป้าหมายปลายทางเดียวกันคือ การพัฒนาคน ให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นคนเก่ง มีศักยภาพ สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นการสนองตอบการเตรียมการและการนำประเทศเข้าสู่สังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้

3) การยกระดับการศึกษาของคนไทย โดยมุ่งประเด็นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของคนไทย และเพิ่ม โอกาสทางการศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาของคนไทย ทิศทางการวิจัย และองค์ความรู้ที่จำเป็นในอนาคตสำหรับการยกระดับการศึกษาของคนไทย คือ ความสำคัญ แนวทาง และแนวปฏิบัติเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทุกวัย สำหรับองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนทุกวัย ได้แก่ ครอบครัว ระบบการศึกษา ครู ผู้เลี้ยงดูเด็ก สิ่งแวดล้อมในชุมชน และสังคม

4) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยมุ่งการปฏิรูปการเรียนรู้แบบใหม่ ที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ฉลาดรอบด้าน รู้จักแสวงหาความรู้และจัดการความรู้พร้อมนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาและพัฒนาตนรวมถึงพัฒนาประเทศ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมให้มากขึ้น รวมทั้งมีทักษะ มีความชำนาญ สามารถใช้วิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้นในโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เพื่อเตรียมการสร้างคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ และพร้อมที่จะนำประเทศเข้าสู่การสร้างสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ องค์ความรู้ที่จำเป็นในอนาคต คือ แนวโน้มคุณลักษณะของบุคคล ตัวชี้วัด และแนวทางการสร้างและพัฒนาบุคคลให้พร้อม ทั้งในส่วนเกี่ยวกับการเรียนรู้ของคนไทยและวิธีการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 4 : ผลการประเมินการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 โดยรวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมฯ พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ารูปแบบการจัดประชุม และการนำเสนองานวิจัยในภาพรวม อยู่ในระดับดี และมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาสาระวิชาการ และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมประชุมฯ อยู่ในระดับมาก ที่น่าสนใจ คือ กิจกรรมทางวิชาการที่ผู้เข้าร่วมประชุมมีความพึงพอใจและได้รับประโยชน์ อยู่ในระดับมาก คือ การบรรยายพิเศษ เรื่อง วิทยาการวิจัยเพื่อสร้างสังคมฐานความรู้ การนำเสนอผลสรุปเบื้องต้นองค์ความรู้และนวัตกรรม การศึกษาใหม่ๆ ในอนาคตที่จำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษา พัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศ และการนำเสนอประเด็นงานวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตร การวิจัยในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรต่างๆ การผลิตและพัฒนาครู และการผลิตและพัฒนากำลังคน

ภาพรวมของการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11
ระหว่างวันที่ 26 – 27 สิงหาคม พ.ศ. 2548 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ

ความเป็นมา

การพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้น จะเป็นตัวจักรสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและทรัพยากรบุคคลของประเทศ อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศในทุกด้าน การพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความจำเป็นต้องพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีระบบและมีความต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการสำคัญกระบวนการหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การวิจัย

การวิจัยทางการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการและพัฒนาทุนทางปัญญาของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะการวิจัยเป็นกระบวนการศึกษา ค้นคว้า แสวงหา และพัฒนาองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน อาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อถือได้ และได้รับการยอมรับโดยทั่วไป ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ผลผลิต และสิ่งประดิษฐ์คิดค้นใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมฐานความรู้ ซึ่งเป็นการพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ และช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศในที่สุด

ที่ผ่านมา รัฐบาลให้ความสำคัญกับการวิจัยทางการศึกษา ดังเห็นได้จากที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2547 ด้วยความมุ่งมั่นที่จะเพิ่มมาตรฐานการศึกษาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการเพิ่มขีดความสามารถในการวิจัยและพัฒนา

นอกจากนี้ นโยบายรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2548 มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษา คือ นโยบายพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ โดยการเร่งรัดปฏิรูปการศึกษาและกระบวนการเรียนการสอนทุกรูปแบบ เพื่อรองรับสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยการพัฒนาาระบบวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบบูรณาการ

จากความสำคัญของการวิจัยทางการศึกษาดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่วิจัย และประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา มีพันธกิจด้านพัฒนาระบบวิจัยทางการศึกษา ได้จัดให้มีการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา เป็นประจำ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 และครั้งนี้เป็นการดำเนินการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 เพื่อผลักดันให้เกิดการวิจัยทางการศึกษา เพื่อแสวงหาและพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ หรือสิ่งประดิษฐ์ คิดค้นใหม่ๆ ทางการศึกษา ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา พัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศ

การประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ได้จัดให้มีขึ้นระหว่างวันที่ 26-27 สิงหาคม 2548 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษาของไทยในระดับชาติ ในการนำเสนอและเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษาที่มีคุณภาพ มีคุณค่าทางวิชาการและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา พัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศ พร้อมทั้งให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การวิจัย และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำผลการวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา พัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศ รวมถึงเน้นการต่อยอดงานวิจัยเพื่อไปสู่การกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต ที่สนับสนุน เชื่อมโยง และสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาของประเทศในภาพรวม ถือเป็นก้าวหนึ่งของการพัฒนาระบบวิจัยทางการศึกษา และระดมสรรพกำลังนักวิจัยทางการศึกษา เพื่อสร้างเครือข่ายประชาคมการวิจัยทางการศึกษาให้มีความเข้มแข็งต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อสรุปภาพรวมของการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 26-27 สิงหาคม พ.ศ. 2548 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ ซึ่งประกอบด้วย การนำเสนอข้อมูลสรุปผลการจัดประชุมทางวิชาการฯ เป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การดำเนินงานจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11

ส่วนที่ 2 การสังเคราะห์ผลงานวิจัยทางการศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11

ส่วนที่ 3 ผลสรุปเบื้องต้นของแนวคิดเกี่ยวกับทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคตที่ได้จากการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11

ส่วนที่ 4 ผลการประเมินการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11

สรุปผลการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11

ส่วนที่ 1 : การดำเนินงานจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11

การดำเนินงานจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 มีวิธีดำเนินการดังนี้ คือ

1) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการย่อย 3 คณะ คือ คณะกรรมการอำนวยการจัดประชุมวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 คณะกรรมการพิจารณาผลงานวิจัยทางการศึกษา และคณะกรรมการกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต

โดยคณะกรรมการอำนวยการจัดประชุมวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 มีอำนาจหน้าที่กำหนดแนวทางและทิศทางการดำเนินการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 และกำหนดขอบเขตและประเด็นงานวิจัยที่นำเสนอในการประชุมทางวิชาการ ฯ รวมถึงวางแผนการดำเนินงาน และแผนการประชาสัมพันธ์

คณะกรรมการพิจารณาผลงานวิจัยทางการศึกษา มีอำนาจหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และเกณฑ์การคัดเลือก คุณภาพของงานวิจัย รูปแบบการนำเสนอ และพิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัยทางการศึกษาที่มีคุณภาพสูงและเหมาะสมให้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการ พร้อมทั้งสรุปลงข้อดีของงานวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อใช้ประกอบการกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต

คณะกรรมการกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต มีอำนาจหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการวิจัยทางการศึกษา เสนอความคิดเห็นและมุมมองของทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต เพื่อเป็นทิศทางและประเด็นการวิจัยในการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษาในครั้งต่อไป

2) **ประชุมคณะกรรมการอำนวยการจัดประชุมวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11** เพื่อกำหนดแนวทางและทิศทางการดำเนินการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 โดยกำหนดเป้าหมายการวิจัยตามนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล พ.ศ. 2548 - 2551 โดยเน้นยุทธศาสตร์หลักด้านการพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานทางการศึกษา และยุทธศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

การจัดประชุมทางวิชาการฯ ได้กำหนดแนวทางและทิศทาง ดังต่อไปนี้

1. **ประเด็นของงานวิจัยที่นำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ** โดยกำหนด 2 ประเด็น คือ

1.1 การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศ มีประเด็นการวิจัย คือ

1.1.1 การขยายบริการการศึกษาในและนอกระบบ

- การสร้างโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการการศึกษาทุกระดับ
- การจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่มีความสามารถพิเศษ
- การจัดการศึกษาของแรงงาน
- การจัดการศึกษาของเอกชน
- การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- การกระจายอำนาจทางการศึกษา
- การศึกษาทางเลือก
- การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรต่างๆ

- การพัฒนาระบบเทียบโอน
- การสร้างแรงจูงใจในการเรียนอาชีวศึกษา
- ICT กับการพัฒนาการศึกษา
- การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- การสร้างและจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้
- การสร้างและพัฒนาแหล่งบริการความรู้ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ห้องสมุด

แหล่งเรียนรู้ต่างๆ

- ระบบการเงินและทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (การระดม การจัดสรร การใช้)

1.1.2 การปฏิรูปการเรียนรู้

- การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผู้เรียน
- การพัฒนาการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือเอื้อต่อการเรียนรู้แบบ

บูรณาการ

- การพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของสมอง
- การพัฒนาการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
- การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้
- การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
- การสร้างกลไกการให้ความรู้ หรือการสร้างความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครอง สถานศึกษาและชุมชน เพื่อพัฒนาเด็กให้มีความรู้ จริยธรรมและกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- การสร้างสภาพแวดล้อมของครอบครัวเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก
- การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
- การพัฒนาระบบแนะแนวให้การศึกษาในระดับครอบครัว สถานศึกษา

และชุมชน

- การส่งเสริมกิจกรรมด้านสังคม ศาสนา วัฒนธรรมและการกีฬา เพื่อการ

เรียนรู้ของเด็ก

1.1.3 การพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน

- การส่งเสริมและพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้มีมาตรฐานระดับโลก
- การส่งเสริมความร่วมมือทางการศึกษากับต่างประเทศในทุกกระดับ
- การเป็นศูนย์กลางการศึกษาในเอเชียแปซิฟิก
- การยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

1.1.4 การพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษา

- การวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคน
- การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน
- การยกระดับการศึกษาแรงงาน
- ทวิภาคี สหกิจศึกษา
- การพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ
- การส่งเสริมให้มีการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

1.2 การวิจัยทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ มีประเด็นการวิจัย คือ

1.2.1 การศึกษากับการจัดความยากจน

- กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
- การประยุกต์ใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างทักษะอาชีพ
- การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจ

และรายได้ให้กับชุมชน

พอเพียง

1.2.2 การศึกษากับการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมด้านสุขภาพอนามัย

1.2.3 การศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจให้สมดุลและแข่งขันได้

- การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีโดยใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริด้านเทคโนโลยีการเกษตร
- การพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรที่สอดคล้องกับความต้องการ

ของภาคอุตสาหกรรม

- บทบาทของสถาบันการศึกษากับการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลาง

และขนาดย่อม

1.2.4 การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.2.5 การศึกษากับการส่งเสริมประชาธิปไตยและกระบวนการประชาสังคม

1.2.6 การศึกษากับการพัฒนากฎหมาย

1.2.7 การศึกษากับการรักษาความมั่นคงของรัฐ

1.2.8 การวิจัยเพื่อพัฒนาศาสตร์เฉพาะทางด้านการศึกษา

2. ขอบเขตของงานวิจัยทางการศึกษาที่จะนำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ

กำหนดดังนี้

2.1 เป็นงานวิจัยที่สำเร็จแล้ว และดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ.2544 ถึงปัจจุบัน

2.2 เป็นงานวิจัยของบุคคล คณะบุคคล หน่วยงาน/องค์กร หรือชุมชน

2.3 เป็นงานวิจัยที่ยังไม่เคยนำเสนอในการประชุมทางวิชาการของสำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา

**3. การประชาสัมพันธ์เชิญชวนส่งผลงานวิจัยเพื่อรับการคัดเลือกนำเสนอในการ
ประชุมทางวิชาการฯ**

3.1 จัดทำใบเชิญชวนพร้อมรายละเอียดการส่งผลงานวิจัยเข้ารับการคัดเลือก และ
ทำการประชาสัมพันธ์เชิญชวนส่งผลงานวิจัยทางการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาที่เป็นองค์
ความรู้และนวัตกรรมทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบ และนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา
การศึกษา พัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศ ตามประเด็นและขอบเขตของงานวิจัยที่
กำหนด โดยกำหนดแบบฟอร์มสรุปผลงานวิจัยเพื่อรับการคัดเลือกนำเสนอในการประชุมฯ และให้สรุป
ตามแบบฟอร์มฯ ความยาวไม่เกิน 10 หน้ากระดาษ A4 พร้อมแผ่นดิสก์เก็ท และใช้วิธีการดังนี้

3.1.1 คณะกรรมการทั้ง 3 คณะ สรรหางานวิจัยที่มีคุณภาพตามประเด็นและ
ขอบเขตของงานวิจัยที่กำหนด และเชิญชวนให้นักวิจัยส่งสรุปผลงานวิจัยเข้ามารับการคัดเลือก

3.1.2 ทำหนังสือเชิญชวนไปยังหน่วยงาน/องค์กรวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาทั่ว
ประเทศ ประมาณ 112 สถาบัน รวมถึงองค์กรเอกชน/ มูลนิธิ/ ชุมชน

3.1.3 ทำหนังสือเชิญชวนไปยังคณาจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา/ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ประมาณ 2,500 คน

3.1.4 ทำหนังสือเชิญชวนไปยังเครือข่ายของสำนักงานฯ อาทิ ครูแห่งชาติ ครู
ต้นแบบ โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ เครือข่ายนักวิจัยทางการศึกษาที่เคยนำเสนอผลงาน หน่วยงานสังกัด
กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ รวมทั้งกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
ประมาณ 1,500 ฉบับ ให้ส่งผลงานวิจัยมารับการคัดเลือกและประชาสัมพันธ์ให้กับสำนักงานฯ

3.2 ประชาสัมพันธ์เชิญชวนส่งผลงานวิจัย และการจัดประชุมทางวิชาการฯ ผ่าน
สื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ เว็บไซต์ของสำนักงานฯ และหนังสือพิมพ์

4. การกำหนดและคัดเลือกผลงานวิจัย ที่จะนำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ

4.1 เชิญนักวิจัยที่มีประสบการณ์และมีผลงานตรงตามประเด็นของงานวิจัยที่
กำหนด

4.2 สรรหา และคัดสรรผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ

4.3 พิจารณาและคัดเลือกผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ จากผลงานวิจัยที่สำนักงานฯ
ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ส่งเข้ามาเพื่อรับการคัดเลือก

5. **รูปแบบการประชุม** กำหนดให้มีการสัมมนาทางวิชาการสลับกับการนำเสนอผลงานวิจัย อาทิ ปาฐกถาพิเศษ บรรยายพิเศษ การเสวนา การอภิปรายในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาตามนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล และทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต และมีการนำเสนอผลงานวิจัยที่มีคุณภาพที่ได้รับการคัดเลือกในห้องประชุมย่อย และรูปแบบแผ่นป้าย โดยเน้นลักษณะการเสวนาโต้เถียง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การวิจัย และระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำองค์ความรู้ ผลการวิจัย ผลผลิตจากงานวิจัยที่นำเสนอในการประชุม และผลกระทบของผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา พัฒนาคณะและสังคมที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศ รวมถึงการต่อยอดงานวิจัยเพื่อไปสู่การกำหนดโจทย์หรือทิศทางการวิจัยที่ควรดำเนินการในอนาคต

3) **ประชุมคณะกรรมการพิจารณาผลงานวิจัยทางการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ**

1. กำหนดแนวทางดำเนินการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ของคณะกรรมการฯ และพิจารณาประเด็นและขอบเขตของงานวิจัยที่จะนำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ ที่กำหนดตามนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล พ.ศ. 2548 - 2551 ตามความเห็นของคณะกรรมการอำนวยการจัดประชุมวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11

2. วางแผนประชาสัมพันธ์ สรรหา และเชิญชวนผู้ส่งผลงานวิจัยเข้ารับการคัดเลือกเพื่อนำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ ตามประเด็นและขอบเขตของงานวิจัยที่กำหนด

3. จัดทำรายละเอียดการเชิญชวนให้ส่งผลงานวิจัยเพื่อรับการคัดเลือก รวมถึงรูปแบบและหัวข้อการสรุปผลงานวิจัยเพื่อรับการคัดเลือก พร้อมวางแผนและกำหนดระยะเวลาการประชาสัมพันธ์เชิญชวนส่งผลงานวิจัยเพื่อรับการคัดเลือก การจำแนกผลงานวิจัยตามประเด็นของงานวิจัย การคัดเลือกผลงานวิจัย และสรุปองค์ความรู้จากผลงานวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ

4. กำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพของงานวิจัย หลักเกณฑ์การคัดเลือก พร้อมทั้งเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมทางวิชาการฯ ได้เกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

4.1 พิจารณาตามประเด็นและขอบเขตของงานวิจัยทางการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา ตามมติของคณะกรรมการอำนวยการจัดประชุมวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ที่มีประเด็นใหญ่ ๆ 2 ประเด็น คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศ และการวิจัยทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ

4.2 พิจารณาคุณภาพของงานวิจัย โดยกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพงานวิจัยจากความเหมาะสมของกระบวนการวิจัย และประโยชน์ของผลงานวิจัยทางการศึกษา โดยจำแนกรายละเอียดของตัวบ่งชี้ การให้น้ำหนักของตัวบ่งชี้ และการให้คะแนน ดังนี้

ตัวบ่งชี้	การให้คะแนน (1-3) 1 คือ น้อยที่สุด 2 คือ ปานกลาง 3 คือ มากที่สุด	น้ำหนัก	คะแนนรวม (30 คะแนน)
<p>1. <u>ความเหมาะสมของกระบวนการวิจัย</u></p> <p>1.1 กรอบแนวคิดและความสอดคล้องของชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์ กระบวนการวิจัย และสรุปผล</p> <p>1.2 ระเบียบวิธีวิจัย/ แบบแผนการวิจัย (Research Methodology/ Research Design) ความเที่ยงตรงภายใน/ภายนอก (Internal/ External Validity)</p>		2	
<p>2. <u>ประโยชน์ของผลงานวิจัยทางการศึกษา</u></p> <p>2.1 เป็นองค์ความรู้ทางวิชาการในศาสตร์ของการวิจัย/ องค์ความรู้ทางวิชาการด้านการพัฒนาการศึกษา พัฒนาคณะและสังคมที่มีคุณภาพ/ นวัตกรรมทางการศึกษาที่ใหม่ทันสมัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์</p> <p>2.2 นำไปใช้ประโยชน์ได้ในเชิงปฏิบัติ/ ใช้ในบริบทของสังคม/ ใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการศึกษา พัฒนาคณะและสังคมที่มีคุณภาพและพัฒนาประเทศได้อย่างแพร่หลาย กว้างขวาง นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีข้อเสนอแนะสมเหตุสมผล</p>		3	

5. สรรหาผลงานวิจัย และประชาสัมพันธ์เชิญชวนหน่วยงาน / องค์กร และบุคลากรของหน่วยงาน ทางจดหมายและแผ่นพับ จำนวน 5,000 ฉบับ และประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานฯ และหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีผู้สนใจตอบรับและส่งผลงานวิจัยเข้ามาเพื่อรับการคัดเลือก จำนวนทั้งสิ้น 519 เรื่อง

6. คณะกรรมการพิจารณาผลงานวิจัยทางการศึกษา พิจารณาให้ความเห็นทางวิชาการเกี่ยวกับผลงานวิจัยที่ส่งเข้ามารับการคัดเลือก จำนวนทั้งสิ้น 519 เรื่อง โดยอ่านรายละเอียดและจัดกลุ่มผลงานวิจัยตามประเด็นของงานวิจัยที่กำหนด ให้ความเห็นทางวิชาการ ให้คะแนนตามเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัย รวมคะแนน และพิจารณาคัดเลือกจากผลของคะแนน ได้งานวิจัยที่นำเสนอในการประชุมฯ จำนวน 112 เรื่อง

4) ประชุมคณะกรรมการกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์คือ

1. กำหนดแนวทางดำเนินการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ของคณะกรรมการฯ พร้อมทั้งพิจารณากรอบแนวคิดและประเด็นการวิจัยตามนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ตามความเห็นของคณะกรรมการอำนวยการจัดประชุมวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 เพื่อกำหนดทิศทางการวิจัย และประเด็นการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต ที่สนับสนุน เชื่อมโยง และสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาของรัฐ และเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

2. วางแผนการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยทางการศึกษาจากแหล่งต่างๆ อาทิ นโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล เส้นทางปฏิรูปการศึกษาไทย พ.ศ. 2548 – 2551 งานวิจัยที่นำเสนอในการประชุมวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 10 (วันที่ 18-19 กันยายน 2546) งานวิจัยที่นำเสนอในการประชุมวิชาการ การวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ (19-20 กรกฎาคม 2547) การสังเคราะห์งานวิจัย ของ รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญณี แร่ออท ปี 2547 และแหล่งอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้สถานภาพปัจจุบันของงานวิจัย เพื่อนำไปกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคตของประเทศ

3. วางแผนรวบรวมและสรุปผลการอภิปรายและระดมความคิดของผู้เข้าร่วมประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ในวันที่ 26-27 สิงหาคม 2548 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ เกี่ยวกับผลงานวิจัยที่นำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ ที่นำไปใช้ประโยชน์ และต่อยอดงานวิจัยในการกำหนดโจทย์และหัวข้องานวิจัยที่ควรทำในอนาคตเพื่อไปสู่การกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต

5) ประชุมคณะกรรมการพิจารณาผลงานวิจัยทางการศึกษา และคณะกรรมการกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต เพื่อร่วมกันพิจารณาผลงานวิจัยทางการศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ สังเคราะห์ผลงานวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อสรุปสถานภาพปัจจุบันของงานวิจัย และวางแผนกำหนดกรอบทิศทางและรูปแบบการจัดประชุมทางวิชาการฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต โดยดำเนินการดังนี้

1. พิจารณาและจัดกลุ่มผลงานวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกว่ามีคุณค่าทางวิชาการและเหมาะสมที่จะนำเสนอในการประชุมฯ ตามประเด็นและขอบเขตของงานวิจัยที่กำหนด และร่วมกันกำหนดรูปแบบการนำเสนอผลงานวิจัย กิจกรรมและสาระทางวิชาการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดประชุมฯ พร้อมทั้งจัดทำกำหนดการประชุมฯ และเอกสารเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมฯ จำนวน 112 เรื่อง

2. ร่วมกันกำหนดกรอบทิศทาง การจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ระหว่างวันที่ 26 – 27 สิงหาคม 2548 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ ดังนี้

2.1 รูปแบบการประชุม

2.1.1 พิธีเปิด พิธีปิดการประชุม โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตามลำดับ

2.1.2 มีการสัมมนาทางวิชาการ สลับกับการนำเสนอผลงานวิจัย ได้แก่

- ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง การวิจัยกับการพัฒนาการศึกษา โดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

- การบรรยายพิเศษ เรื่อง วิทยาการวิจัยเพื่อสร้างสังคมฐานความรู้ โดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา

- การเสวนา เรื่อง การนำนวัตกรรมทางการวิจัยเพื่อผลักดันการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

- การอภิปราย เรื่อง การวิจัยทางการศึกษาไทย: ทิศทางในอนาคต แหล่งทุน และการสร้างเครือข่าย โดย ผู้แทนจากหน่วยงานหลักด้านการวิจัยของประเทศ

- นำเสนอผลสรุปเบื้องต้น : องค์ความรู้และนวัตกรรมการศึกษาใหม่ๆ ในอนาคตที่จำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษา พัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศ

- ปัจฉิมวิพากษ์ เรื่อง นวัตกรรมทางการวิจัยเพื่อผลักดันความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา โดย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

- การนำเสนอผลงานวิจัยที่ได้รับการคัดเลือก และอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะเสวนาโต๊ะกลมในห้องย่อย และในรูปแบบแผ่นป้าย

2.1.3 หัวข้อ/ประเด็นของงานวิจัยที่นำเสนอในห้องย่อย

- ปฏิรูปการเรียนรู้ : การพัฒนาหลักสูตร
: นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน
: กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐานและการอุดมศึกษา

: กระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

: การวัดและประเมินการเรียนรู้

: การพัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนการสอน และ ICT

: การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

- การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
- การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษาสู่สากล
- การบริหารสถานศึกษา
- การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรต่างๆ
- การจัดการศึกษากลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา
- การผลิตและพัฒนากำลังคน
- การศึกษากับการพัฒนาสุขภาพอนามัย

2.2 กรอบการนำเสนอผลงานวิจัยในห้องย่อย

2.2.1 ให้อวเล่านำเสนอประมาณ 10-15 นาที โดยไม่มีการใช้อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ แต่ให้เตรียมเป็นเอกสารการนำเสนอ (power point) มาแจกในที่ประชุม

2.2.2 รูปแบบการนำเสนอผลงานวิจัยในห้องย่อย เป็นการเสวนา และอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะเสวนาโต้เถียงตามประเด็นของงานวิจัย ซึ่งจะเน้นการนำผลวิจัยหรือข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ รวมถึงเน้นการต่อยอดงานวิจัยเพื่อไปสู่ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต

2.2.3 กรอบการนำเสนอ แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 นำเสนอรายละเอียดของกระบวนการวิจัย โดยให้น้ำหนัก 15 % ซึ่งมีหัวข้อดังนี้

- 1) ชื่องานวิจัย
- 2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) วิธีการทำวิจัย (สั้นๆ)

ส่วนที่ 2 นำเสนอรายละเอียดของผลการวิจัย โดยให้น้ำหนัก 85 % ซึ่งมีหัวข้อดังนี้

- 1) ข้อค้นพบ/ ความรู้/ นวัตกรรม ที่เกิดจากการทำวิจัย ซึ่งเป็นผลการวิจัย (output) หรือ ผลผลิตที่เกิดจากการวิจัย (outcome) โดยเสนอข้อมูลที่สั้น ง่าย และเข้าใจ
- 2) ข้อเสนอแนะและการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือเสนอผลกระทบจากงานวิจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือนำไปผลักดันการพัฒนาหรือการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ
- 3) ผลการวิจัยนำไปกำหนดหรือตั้งโจทย์หรือทิศทางการวิจัยที่ควรดำเนินการต่อในอนาคตในเรื่องใด ที่เป็นการต่อยอดของงานวิจัยหรือการเติมเต็มองค์ความรู้

2.3 ประเด็นคำถามเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การวิจัย

- 2.3.1 ได้เรียนรู้สาระสำคัญเรื่องใดบ้างเกี่ยวกับงานวิจัยที่นำเสนอ
- 2.3.2 มีประสบการณ์ทำวิจัยในหัวข้อวิจัยที่นำเสนอในเรื่องใดบ้างที่จะเพิ่มเติม
- 2.3.3 งานวิจัยที่นำเสนอมีผลการวิจัย ผลผลิตที่เกิดจากการวิจัย ผลกระทบ และข้อบ่งชี้หรือข้อเสนอแนะที่นำไปสู่การปฏิบัติ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในเรื่องใดบ้าง
- 2.3.4 งานวิจัยยังขาดความรู้หรือขาดมิติ หรือขาดส่วนสำคัญหรือขาดส่วนที่จะทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ในเรื่องใด
- 2.3.5 ผลการวิจัยนำไปกำหนดหรือตั้งโจทย์หรือทิศทางการวิจัยที่ควรดำเนินการต่อในอนาคตในเรื่องใด ที่เป็นการต่อยอดของงานวิจัยหรือการเติมเต็มองค์ความรู้
- 2.3.6 ความรู้เรื่องใดที่ต้องการ/ จำเป็นที่ควรทำต่อ และสนับสนุน เชื่อมโยง หรือสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาของรัฐ หรือนำไปพัฒนายุทธศาสตร์การ พัฒนาประเทศ

2.4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานวิจัย

2.4.1 บทบาทของผู้นำเสนองานวิจัย : นำเสนองานวิจัยตามกรอบและระยะเวลาที่กำหนด ควบคุมเวลาของการนำเสนอ และตอบประเด็นคำถามของผู้ดำเนินรายการและผู้เข้าร่วมประชุมได้ะกมล รวมทั้งอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นของงานวิจัย

2.4.2 บทบาทของผู้ดำเนินรายการ :

1) สั่งเคราะห์งานวิจัยที่นำเสนอในห้องย่อย เพื่อให้เห็นสถานภาพปัจจุบันของงานวิจัยตามประเด็นที่กำหนด อันจะเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่จะนำไปกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต

2) ดำเนินรายการเกี่ยวกับการนำเสนองานวิจัยในห้องย่อย และกระตุ้นผู้เข้าร่วมประชุมให้ร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นของการนำเสนอ ร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำวิจัย พร้อมทั้งสรุปองค์ความรู้และสาระสำคัญที่ได้จากการระดมความคิดเห็น เพื่อสรุปภาพรวมของโจทย์หรือทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต

2.4.3 บทบาทของผู้ประสานงาน :

1) ประสานและอำนวยความสะดวกให้กับผู้ดำเนินรายการ ผู้นำเสนอผลงานวิจัย และผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อให้การนำเสนอผลงานวิจัยเป็นไปตามแผน และเกิดบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำวิจัย รวมถึงบริหารจัดการให้การประชุมทางวิชาการฯ เป็นไปตามกำหนดการ

- 2) ดูแลความเรียบร้อยของการเตรียมการนำเสนอผลงานวิจัย
- 3) บริหารจัดการเพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จตามที่ตั้งไว้
- 4) สรุปลองค์ความรู้และสาระสำคัญที่ได้จากการระดมความคิดเห็นจากการประชุมฯ โดยเฉพาะสาระของการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือผลกระทบจากงานวิจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือนำไปผลักดันการพัฒนาหรือการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ รวมถึงการกำหนดหรือตั้งโจทย์ หรือทิศทางการวิจัยที่ควรดำเนินการต่อไปในอนาคต ที่เป็นการต่อยอดงานวิจัยหรือการเติมเต็มองค์ความรู้
- 5) ประสานกับผู้ดำเนินรายการเพื่อรวบรวมและสรุปภาพรวมของสาระสำคัญของงานวิจัยเพื่อใช้ประโยชน์ในการกำหนดทิศทางการศึกษาในอนาคต

ส่วนที่ 2 : การสังเคราะห์ผลงานวิจัยทางการศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11

ดังที่กล่าวข้างต้น การจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 กำหนดเป้าหมายการวิจัยตามนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ปี 2548-2551 โดยเน้นยุทธศาสตร์หลักด้านการพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานทางการศึกษา และยุทธศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้บุคคลและหน่วยงานทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชน ส่งผลงานวิจัยเข้ามาเพื่อรับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ มีผลงานวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องที่ส่งเข้ามารับการคัดเลือกจำนวนทั้งสิ้น 519 เรื่อง โดยจำแนกตามหัวข้อหรือประเด็นของงานวิจัยตามที่กำหนดดังนี้

หัวข้อ / ประเด็นของงานวิจัย	จำนวนเรื่อง	ร้อยละ
- การปฏิรูปการเรียนรู้ จำแนกเป็น	323	62.23
: การพัฒนาหลักสูตร	(24)	(4.62)
: การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอุดมศึกษา (ในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย)	(177)	(34.10)
: การวิจัยในชั้นเรียน	(62)	(11.95)
: การวัดและประเมินการเรียนรู้	(23)	(4.43)
: การพัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนการสอน และ ICT	(37)	(7.13)
- การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา	45	8.67
- การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา	29	5.59
- การบริหารสถานศึกษา	20	3.85

หัวข้อ / ประเด็นของงานวิจัย	จำนวนเรื่อง	ร้อยละ
- การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรต่างๆ	22	4.24
- การจัดการศึกษากลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา	15	2.89
- การผลิตและพัฒนากำลังคน	21	4.05
- การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา	6	1.16
- การเรียนรู้ตลอดชีวิต	3	0.58
- การสร้างสภาพแวดล้อมครอบครัวเพื่อการเรียนรู้ของเด็ก	4	0.77
- การศึกษากับการจัดความยากจน	5	0.96
- การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3	0.58
- การศึกษากับการพัฒนาสุขภาพอนามัย	23	0.43
รวม	519	100

นอกจากนี้ หากจำแนกผลงานวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องที่ส่งเข้ามารับการคัดเลือก จำนวนทั้งสิ้น 519 เรื่อง ตามประเภทของงานวิจัย พบว่า

- งานวิจัยของหน่วยงาน/องค์กร (โรงเรียน มหาวิทยาลัย วิทยาลัยเทคนิค/อาชีวศึกษา)	มีจำนวน 78 เรื่อง	คิดเป็นร้อยละ 15.01
- งานวิจัยส่วนบุคคล (ครู/อาจารย์ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา)	มีจำนวน 305 เรื่อง	คิดเป็นร้อยละ 58.77
- งานวิจัยวิทยานิพนธ์ (ระดับปริญญาโท ปริญญาเอก)	มีจำนวน 136 เรื่อง	คิดเป็นร้อยละ 26.22

เมื่อพิจารณาผลงานวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องที่ส่งเข้ามารับการคัดเลือก จำนวนทั้งสิ้น 519 เรื่อง ตามเกณฑ์การคัดเลือก พบว่า

- งานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกตามประเด็นและ ขอบเขตที่กำหนด	มีจำนวน 405 เรื่อง	คิดเป็นร้อยละ 78.03
- งานวิจัยที่ไม่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ : งานวิจัยที่ไม่ตรงตามประเด็นและขอบเขตที่กำหนด : งานวิจัยที่ไม่ได้สรุปตามแบบฟอร์มที่กำหนด : งานวิจัยที่ชื่อเรื่องและวัตถุประสงค์ไม่สอดคล้องกัน : งานวิจัยที่ส่งช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนด	มีจำนวน 114 เรื่อง	คิดเป็นร้อยละ 26.97

จากนั้น คณะกรรมการพิจารณาผลงานวิจัยทางการศึกษาได้พิจารณาและให้ความเห็นทางวิชาการตามตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพของผลงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกตามประเด็นและขอบเขตที่กำหนด จำนวน 405 เรื่อง และทำการคัดเลือกผลงานวิจัยเพื่อนำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ ได้ผลงานวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ จำนวน 112 เรื่อง และนำมากำหนดเป็นประเด็น/หัวข้อของงานวิจัยที่นำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ พร้อมทั้งคณะกรรมการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ได้ทำการสังเคราะห์สาระสำคัญของผลงานวิจัยตามประเด็น/หัวข้อของงานวิจัย

ผลการสังเคราะห์ผลงานวิจัยทางการศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 มีดังนี้

1. การปฏิรูปการเรียนรู้ :

1.1 การพัฒนาหลักสูตร

1.1.1 สาระสำคัญของงานวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตร จำแนกเป็น

1) หลักสูตรการพัฒนาคู่มือสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบองค์รวม (holistic approach) ที่มุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเป็นงานที่มีผู้เกี่ยวข้องในระดับโรงเรียน ได้แก่ ฝ่ายวิชาการ คณะครู และคณะทำงานจากสถาบันการศึกษา และดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 2 ปี ส่งผลให้บุคลากรในโรงเรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพราะผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาได้เป็นผู้ร่วมในกระบวนการวิจัย

นอกจากนี้ มีการพัฒนาหลักสูตรภายใต้กรอบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งบุคลากรครูได้เรียนรู้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรพร้อมทั้งวิจัยในชั้นเรียนไปพร้อมกัน ผลที่เกิดจากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการทำให้มีการติดตามกำกับอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ครูได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง และเกิดความชัดเจน

2) การประยุกต์ใช้หลักสูตรในบริบทอื่น มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษา โดยการศึกษาชุมชน และผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศักยภาพของชุมชน เข้ามาส่งเสริมและร่วมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรด้วย โดยเริ่มจากการสำรวจความต้องการและปัจจัยพื้นฐานของชุมชน และดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยสร้างความรู้ความเข้าใจโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกัน การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และมีการติดตามประเมินหลักสูตร ทำให้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้หยั่งรากลึกถึงกลุ่มประชาชนในชุมชน ส่งผลถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

3) การพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ โดยมีการพัฒนาหลักสูตรสำหรับอนาคต เป็นหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (2547 - 2557) โดยศึกษา แนวโน้มอนาคตที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ จากการสัมภาษณ์และสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้ คำตอบในหลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา กิจกรรม พัฒนาผู้เรียน สื่อที่สนับสนุนการเรียนรู้และการวัดประเมินผล

นอกจากนี้ มีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักสูตรการพัฒนาคุณภาพ ทรัพยากรมนุษย์อย่างครบวงจร (Human Efficiency Development Complex : HED Complex) สำหรับ เยาวชนในสถานศึกษา โดยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ดำเนินการ โดยจัดตั้งศูนย์เรียนรู้และพัฒนาคุณภาพ ทรัพยากรมนุษย์ กำหนดรายละเอียดหลักสูตร และนำหลักสูตรไปบรรจุในตารางเรียนของภาคเรียนใน สถานศึกษา ซึ่งองค์ประกอบของหลักสูตรจะมีเรื่องกระบวนการคิดและเรียนรู้องค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะ ชีวิต วิชาปัญญาและคุณธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของจิตวิญญาณของมนุษย์และความฉลาดทางอารมณ์ วิชาภาวะ ผู้นำ และวิชาครอบครัวและชุมชน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าโครงการมีความพึงพอใจในระดับดีมาก และมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและบุคลิกภาพและเกิดความคิดสร้างสรรค์

1.1.2 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตร

- 1) ควรมีการวิจัยที่เพิ่มศักยภาพที่เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ให้มากยิ่งขึ้น
- 2) ควรดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่องและกระตุ้นให้เกิดการสร้างงานวิจัยในชั้นเรียน และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและครูผู้สอน

1.2 การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

1.2.1 สาระสำคัญของงานวิจัยด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน จำแนกเป็น

- 1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี งานวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในบริบทที่ หลากหลายและมีลักษณะเฉพาะ โดยเป็นการวิจัยกึ่งทดลองที่มุ่งหาวิธีการต่างๆ และพัฒนากิจกรรมการ เรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนากระบวนการคิดระดับสูง อาทิ การพัฒนาแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ตาม แนวคิดของ ป.อ.ปยุตโต คือไตรสิกขา ได้แก่ การรักษาศีล การเจริญสติและสมาธิตามหลักอิทธิบาท และการพัฒนาปัญญา การพัฒนาและน่านวัตกรรมทางการศึกษานบนแนวคิดพื้นฐานหลักสูตร FUN FIND และ FOCUS ไปสู่โรงเรียน เน้นผู้เรียนมีความสุขและสนุกกับการเรียน การวิจัยและพัฒนาชุด กิจกรรมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยกิจกรรมหลากหลาย การพัฒนาศักยภาพ

การเรียนรู้ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ในบริบทของสังคมไทย การพัฒนาบทบาทของนักเรียน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน การนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SE หรือกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ไปขยายผล การใช้กระบวนการพัฒนาความคิดของ เดอ โบ โน ในการสอนวรรณคดีไทย และการพัฒนาเด็กนักวิจัยและการประเมินที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ เป็นต้น

นอกจากนี้ มีงานวิจัยที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจ และเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอนด้วยวิธีการ รูปแบบหรือกระบวนการต่างๆ ซึ่งผลการศึกษาล้วนใหญ่ สอดคล้องกันว่า ภายหลังจากจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนที่ต่างไปจากเดิม พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความพึงพอใจ และมีเจตคติต่อการเรียนสูงขึ้น

2) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มศักยภาพครูและผู้บริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการจัดระบบการบริหารและการเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ในโรงเรียน เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์และวัฒนธรรมการเรียนรู้ของครู ผู้บริหารและ ผู้ปกครอง อาทิ รูปแบบการบริหารแบบองค์รวม ที่ใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หลักการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล และหลักการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยกระบวนการ PDCA ซึ่งทำให้ผู้บริหาร ครูและชุมชนต่างได้เรียนรู้ร่วมกันและมีเป้าหมายของการร่วมมือทำงานเพื่อสร้างศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคลตามความสามารถและความถนัด

นอกจากนี้ มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิผลการนำนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ไปปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีองค์ประกอบทางการบริหาร 10 องค์ประกอบ ได้แก่ การใช้ภาวะผู้นำและการจูงใจ การยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาเป็นองค์การวิชาชีพ การปรับวัฒนธรรมองค์การ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง การประกันคุณภาพภายใน การสร้างการรับรู้และยอมรับนโยบาย การจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน และการจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสม

3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนระดับอุดมศึกษา เป็นงานวิจัยที่พัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะและทักษะการคิดเชิงระบบของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและใช้บริบทเป็นฐาน เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้จากสถานที่ทำงาน เรียนรู้โดยผ่านสื่อเทคโนโลยี เครือข่ายเว็ลด์ไวด์เว็บ เรียนรู้โดยการทำงานร่วมกัน เรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน เรียนรู้โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้แบบบูรณาการ รวมทั้งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน โดยทุกงานวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา หลังจากพัฒนากระบวนการเรียนรู้ขึ้นมา ได้มีการนำไปทดลองใช้และศึกษาผลของการนำไปใช้ ซึ่งมีข้อสรุปทำนองเดียวกัน คือ สิ่งที่พัฒนาขึ้นมาบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นงานวิจัยที่นำเสนอรูปแบบการศึกษาเพื่อสืบทอดคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรม และรูปแบบการศึกษาอย่างมีความสุขของผู้เรียน ซึ่งนำเสนอองค์ประกอบของการจัดการศึกษาที่ประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ครู ผู้เรียน เพื่อน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้รู้ เป็นต้น ปัจจัยด้านกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ บทเรียน บรรยากาศในการเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอน เป็นต้น ปัจจัยด้านเครือข่าย ได้แก่ วัด ชุมชน โรงเรียน ในฐานะแหล่งวิชาการในชุมชน องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่สนับสนุนชุมชน และปัจจัยด้านบริบทสังคม ได้แก่ วัฒนธรรม พิธีกรรมประเพณี ภูมิปัญญา ค่านิยม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นต้น

1.2.2 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

- 1) ควรเน้นงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 2) ควรเน้นการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

1.3 การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

1.3.1 สาระสำคัญของงานวิจัยด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จำแนกเป็น

1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยงานวิจัยมีฐานความคิดสำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมจะต้องบูรณาการสอดแทรก (built in) กิจกรรมการสอนคุณธรรม จริยธรรมไว้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ หรือเป็นส่วนเดียวกับการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงหรือเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงที่เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง มุ่งพัฒนาทักษะให้ผู้เรียนเกิดความสามารถ "คิดได้ด้วยตนเอง" จนกลายเป็นจิตสำนึก มีความตระหนักต่อคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรมที่ตนต้องแสดงบทบาทหรือประพฤติปฏิบัติตนต่อสังคม สิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมถูกต้อง

คุณธรรม จริยธรรมที่ได้รับการพัฒนา ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจ ความตระหนักมีจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม รักษาปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ การเสียสละ ความเมตตา ความขยันหมั่นเพียร การประหยัดและการออม การใช้คำพูดและกิริยาที่เหมาะสม การทำความดี ไม่ทำความชั่ว โดยแนวทางหรือวิธีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม จะใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย กล่าวคือ การแสดงบทบาทสมมติ (role playing) การใช้นิทาน การเล่านิทานโดยแสดงบทบาทสมมติประกอบ การใช้หรือให้ผู้เรียนเป็นตัวแทน

ที่ดี การใช้บัตรคุณธรรมและระบบคู่สัญญา การใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน

อย่างไรก็ดี ผลผลิตของงานวิจัย ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายระดับต่างๆ ได้ ดังกรณี ใช้บทบาทสมมติในการปลูกฝังให้ผู้เรียนสาขาเทคนิคการแพทย์ตระหนักและเห็นคุณค่าของจรรยาบรรณวิชาชีพ หรือการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน โดยแสดงบทบาทสมมติประกอบสำหรับนักเรียนอนุบาล สามารถประยุกต์ใช้รูปแบบนี้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้เรียนระดับอื่นได้ หรือกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสามารถประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ได้เช่นเดียวกัน การจัดกิจกรรมบัตรคำและระบบคู่สัญญา เป็นรูปแบบช่วยเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้เรียนหรือคนในสังคมที่เป็นลักษณะเพื่อนคู่คิด กัลยาณมิตรคู่ใจ ใสใจต่อกัน ร่วมผลักดันเกื้อกูล เพื่อเพิ่มพูนคุณธรรม จริยธรรมและนำความสงบสุขสู่ตนเองและสังคม

2) การจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เป็นงานวิจัยที่ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดเชตุพนฯ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งผลการศึกษาเสนอประวัติความเป็นมาของวัดพระเชตุพนฯ นโยบายการจัดการศึกษาและเผยแผ่ศาสนาธรรม รูปแบบการจัดวัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การจัดทัศนศึกษานำชมวัด 2) หอสมุดสมเด็จพระว.ศ.ต.วัดพระเชตุพนฯ 3) ศิลาจาริก 8 หมวด และ 4) โรงเรียนแพทย์แผนโบราณและการนวดแผนโบราณ รวมทั้งองค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ปัญหา/อุปสรรคในการจัดแหล่งเรียนรู้ ยุทธศาสตร์และแนวทางแก้ไขในการจัดแหล่งเรียนรู้ อันเป็นแนวทางการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมต่อไป

1.3.2 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

1) กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม จะมีความครอบคลุมสมบูรณ์มากขึ้น ควรที่จะศึกษาความรู้หรือเรื่องต่อไปนี้เพิ่มเติม กล่าวคือ แนวคิดหรือทฤษฎีที่เป็นฐานความคิดในการปลูกฝังหรือพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมหรือจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งค้นหาวัฒนธรรมหรือวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติหรือลักษณะเฉพาะของคุณธรรมจริยธรรมแต่ละด้านหรือแต่ละเรื่อง

2) การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความซึมซับ รับ เรียนรู้ สั่งสมจนเกิดคุณธรรม จริยธรรมติดตัวถาวรยั่งยืน จึงควรที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทาง/ วิธีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่ถาวรยั่งยืนในตัวผู้เรียน รวมถึงศึกษาแนวทางปลูกฝังทัศนคติต่อคนและสิ่งแวดล้อมให้กับผู้เรียนและบุคคลทั่วไป เพื่อเป็นพื้นฐานการใช้ชีวิตร่วมกันในสถานศึกษาหรือสังคมภายใต้มโนทัศน์ (concept) ที่ว่า "ชีวิตต้องเกื้อกูลแบ่งปันกัน"

3) การวิจัยและพัฒนา รูปแบบ/แนวทาง/วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงจรรยาบรรณวิชาชีพ ควรพัฒนาให้หลากหลายและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่จะพัฒนาในทุกระดับ นอกจากนี้ ควรขยายผลรูปแบบและติดตามการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยการใช้เครือข่ายทางสังคมสิ่งแวดล้อม ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นกระบวนการทางสังคม และใช้เทคนิควิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ทั้งนี้เพราะลักษณะธรรมชาติของคุณธรรม จริยธรรม จะเหมาะสมกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

1.4 การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สาระคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

1.4.1 สาระสำคัญของงานวิจัยในชั้นเรียน เป็นงานวิจัยกึ่งทดลองเพื่อพัฒนารูปแบบและกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยมุ่งศึกษาวิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการเรียนในแง่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความเข้าใจในรายวิชาด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์พื้นฐานดีขึ้น ซึ่งวิธีการสอนแบ่งออกได้ 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่ทดลองโดยใช้รูปแบบการสอนต่างๆ กล่าวคือ รูปแบบ 4 MAT รูปแบบการสร้างสรรค์ รูปแบบการสอนแบบเปิด เป็นต้น ส่วนใหญ่มุ่งเน้นวิธีการสอนใหม่ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความเข้าใจและมีกระบวนการคิดที่เป็นระบบ รู้จักวิธีการแก้ไขปัญหา มีทักษะและกระบวนการเรียนทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่ดีกว่าวิธีการสอนตามปกติ และ 2) กลุ่มที่ใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาเป็นเครื่องมือในการสอน ได้แก่ Web-base learning กลุ่มนี้มุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น โดยผลการวิจัยทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ความเข้าใจ เจตคติและทักษะการคิดได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้นหรือในระดับที่ดีขึ้นกว่าเดิม

นอกจากนี้ มีงานวิจัยที่มุ่งวิเคราะห์หาปัจจัยที่เป็นเหตุและผลของการใฝ่รู้ทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งปัจจัยสภาพแวดล้อมของครอบครัวและสถานศึกษา เพื่อนำผลมาพัฒนารูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่มุ่งความใฝ่รู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

1.4.2 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน สาระวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

1) ควรเน้นงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เพื่อพัฒนาผู้เรียน เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2) ควรเน้นการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่มีความหลากหลายและเชื่อมโยงกันทุกระดับการศึกษา

1.5 การพัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT: Information and Communication Technology)

1.5.1 สาระสำคัญของงานวิจัยด้านการพัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) จำแนกเป็น

1) เป็นงานวิจัยที่พัฒนาเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการพัฒนา มีการนำไปทดลองใช้และทดสอบแล้ว จึงมีความเชื่อมั่นได้ โดยขั้นตอนการพัฒนาอยู่บนรากฐานของการนำทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ มาเป็นหลักในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และ ICT เช่น หลักการตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ หลักการ Meaningful Learning กล่าวคือ มีงานวิจัยที่พัฒนารูปแบบ เทคนิคการนำเสนอ และเนื้อหาในสื่อมัลติมีเดียเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์วิจัยการเรียนภาษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการออกแบบบทเรียนมัลติมีเดียทางด้านภาษา และทำให้เกิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ICT ทางภาษาได้อีกหลายแนวทาง

นอกจากนี้ มีงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียนการแสวงหาความรู้บนเว็บ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ซึ่งหากมีการสร้างบทเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนบนเว็บได้ทุกรายวิชา ก็จะทำให้แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในประเด็นการศึกษาตลอดชีวิต การขยายโอกาสทางการศึกษา และการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษามีความเป็นไปได้มากขึ้น อีกทั้งมีงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือ เครื่องฝึกหัด และการทดสอบการควบคุมระยะอาร์คสำหรับงานเชื่อมไฟฟ้า ซึ่งการวิจัยลักษณะนี้ดีในแง่การพัฒนาเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ ที่ผ่านการทดสอบแล้วด้วยกระบวนการวิจัย เป็นสื่อการสอนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติงานได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

2) เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร อินเทอร์เน็ต และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้คำตอบในการพัฒนา ICT ได้แก่ การวิจัยเรื่อง พัฒนาการและทิศทางของ E-Learning ในประเทศไทย ทำให้มองเห็นภาพการพัฒนาและทิศทางของ E-Learning ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา E-Learning ในประเทศไทย ผลการวิจัยดังกล่าว ช่วยให้เกิดการพัฒนาและแก้ปัญหา E-Learning ตลอดจนการนำ E-Learning ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.2 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยด้านการพัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

1) ควรมีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนการสอนและ ICT ที่ใช้คอมพิวเตอร์นำเสนอเนื้อหาสาระการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาบทเรียนการแสวงหาความรู้บนเว็บทุกรายวิชาและทุกระดับการศึกษา ที่สามารถขยายผลนำไปประยุกต์ใช้กับลักษณะอื่นๆ ได้

2) ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนการสอนและ ICT โดยใช้ทฤษฎีการเรียนการสอนอื่นๆ มาเป็นหลักในการสร้าง เพื่อให้เกิดความหลากหลายและสามารถเลือกนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทต่างๆ

3) ควรมีการวิจัยสภาพปัจจุบันและแนวโน้มพัฒนาการและทิศทางของ ICT ในอนาคต เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับกำหนดยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

1.6 การวัดและประเมินการเรียนรู้

1.6.1 สารสำคัญของงานวิจัยด้านการวัดและประเมินการเรียนรู้ จำแนกเป็น

1) การวิจัยประเมินผลโครงการ โดยมีรูปแบบการประเมิน คือ CIPP Model ได้แก่ มีการประเมินสถานะแวดล้อมหรือบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) เป็นหลักในการประเมิน ซึ่งเหมาะสมกับการนำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการ โครงการให้ดีขึ้น ตลอดจนเป็นแนวทางในการตัดสินใจว่าจะทำโครงการต่อไปหรือไม่ งานวิจัยดังกล่าว คือ การติดตามประเมินผลโครงการที่กษัตริย์ถอง ซึ่งดำเนินการภายใต้กรมพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงภายในประเทศ โดยให้คนในชุมชนได้แก่ ผู้นำทุกกลุ่ม องค์กรในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง รวมตัวเป็นศูนย์ประสานงาน องค์กรชุมชน (ศอช) ในเขตยะลา ปัตตานี และนราธิวาส และการประเมินผลโครงการเข้าค่ายคุณธรรม นำชีวิต พัฒนาสู่ ดี เก่ง สุขฯ เน้นการอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน

2) การวิจัยประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา มีรูปแบบการประเมินโดยยึดผู้ใช้บริการของหลักสูตรเป็นเกณฑ์ (Consumer-oriented) อัน ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครอง มาเป็นผู้ร่วมประเมิน ซึ่งเหมาะสมที่จะเป็นแบบอย่างในการใช้สร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิผลได้เป็นอย่างดี งานวิจัยดังกล่าว คือ การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ ที่เน้นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจตามแผนพัฒนาโรงเรียนที่ทำครบทุกชั้นเรียน

3) การพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีงานวิจัยที่มุ่งพัฒนารูปแบบและศึกษาผลการใช้การวัดประเมินสภาพจริงจากการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ที่ใช้วิธีการเรียนตามสถานการณ์ ที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองของผู้เรียนในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการวัดประเมินกระบวนการคิดที่ซับซ้อน และความรู้ความทึดระดับสูง โดยใช้วิธีการเรียนตามสถานการณ์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติ การทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตจริง และชี้ให้เห็นองค์ประกอบของรูปแบบการวัดประเมินตามสภาพจริง 5 องค์ประกอบ (1. วัดอุปประสงค์ 2. ตัวชี้วัดด้านพุทธิปัญญา ด้านกระบวนการทางสังคม ด้านทักษะส่วนบุคคล ด้านการปฏิบัติ 3. เกณฑ์

การวัด 4. เครื่องมือ ประกอบด้วย ระบบการบริหารการเรียน บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์รายวิชา
แฟ้มสะสมงาน และกระดานข่าว และ 5. บทบาทผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญ) รวมถึง
ชี้ให้เห็นขั้นตอนการวัดประเมินตามสภาพจริง 5 ขั้นตอน (การเตรียมความพร้อม การออกแบบกิจกรรม การ
ปฏิบัติงาน การวัดประเมินผลการปฏิบัติงาน การสรุปความรู้จากการปฏิบัติงาน) และผลของการใช้
รูปแบบการวัดประเมินตามสภาพจริงว่าเป็นเช่นไร งานวิจัยนี้เหมาะที่จะเป็นแบบอย่างแนวคิดสำหรับ
สถาบันที่จะนำการจัดการเรียนการสอนแบบ E-learning ไปใช้ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ มีงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อทดสอบ
ศักยภาพทางการคำนวณพื้นฐาน การบวก ลบ คูณ หาร ในสาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา
ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีมากที่จุดประกายให้นักวัดผลและประเมินผลการศึกษาพัฒนาศาสตร์ของตนโดยใช้
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพราะหากมีการวิจัยลักษณะนี้มากๆ จะทำให้ศาสตร์การวัดและประเมินผล
เจริญก้าวหน้าอย่างยิ่ง

4) การติดตามและประเมินการปฏิรูปการศึกษา มีงานวิจัยเกี่ยวกับการติดตาม
และประเมินการปฏิรูปการศึกษาตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
ที่ชี้ให้เห็นผลการพัฒนา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ และผลการดำเนินงานของ
หน่วยงานต่างๆ ของรัฐ ด้านการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งแยกเป็น 8 ประเด็น ได้แก่ (1) ความทั่วถึง เสมอภาค
และเป็นธรรมในการได้รับการศึกษา (2) การจัดการศึกษาเพื่อเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทย (3) การมี
ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (4) การกระจายอำนาจทางการศึกษา (5) การปฏิรูปการผลิตและพัฒนาครู
คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (6) การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม (7) คุณภาพการ
จัดการศึกษา และ (8) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ตลอดจนชี้ให้เห็นข้อเสนอเกี่ยวกับมาตรการ
แนวทาง และวิธีการดำเนินงานด้านการปฏิรูปการศึกษาแต่ละประเด็น ถือว่าผลวิจัยนี้เป็นประโยชน์
อย่างยิ่งกับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษา หากนำไปใช้ในการดำเนินงานและปรับปรุงแผนงาน
ทั้งเชิงนโยบายและการปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

นอกจากนี้ มีงานวิจัยติดตามและประเมินสถานภาพการปฏิรูปการเรียนรู้อัน
ระดับอุดมศึกษา ชี้ให้เห็นความคิดเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารระดับ
คณะ คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา จาก 11 สถาบัน ใน 6 ด้าน คือ (1) ด้านนโยบายและการ
ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา (2) ด้านการปรับปรุงหลักสูตรเดิมและการสร้าง
หลักสูตรใหม่ที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้อัน (3) ด้านการพัฒนาการเรียนการสอนและการวัดการ
ประเมินผลเพื่อตอบสนองต่อการปฏิรูปการเรียนรู้อัน (4) ด้านการพัฒนาการวิจัยเพื่อการเรียนการสอน
และการสร้างองค์ความรู้เฉพาะ (5) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
และ (6) ปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิรูปการเรียนรู้อันในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานให้

สถาบันอุดมศึกษาได้ทราบข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อจะได้ปรับกระบวนการจัดการศึกษาที่เอื้อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้

1.6.2 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยด้านการวัดและประเมินการเรียนรู้

- 1) ควรเน้นการวัดและประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้และรายละเอียดการทำกิจกรรมให้เหมาะสม
- 2) ควรเน้นการพัฒนา รูปแบบการวัดและประเมินการเรียนรู้ไปใช้กับวิชาต่างๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทต่างๆ

2. การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

2.1 สาระสำคัญของงานวิจัยด้านการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา จำแนกเป็น

1) การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ที่มีคุณภาพ มีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงรูปแบบการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ที่ดี มีคุณภาพ เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน โรงเรียน และสังคม โดยใช้แนวคิดการฝึกอบรมหรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้การวิจัย (Research-Based) และใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Training) ซึ่งต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือจากโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู กล่าวคือ มีการวิจัยพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งจะเป็กรอบแนวทางดำเนินการพัฒนาโรงเรียนที่เป็นเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีมาตรฐานตามตัวบ่งชี้ที่กำหนด เพื่อเสริมสร้างการผลิตครูให้มีคุณภาพ รวมทั้งมีการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียนเครือข่ายในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนแล้ว ยังพัฒนาครูให้เป็นครุนักวิจัยด้วย โดยมีงานวิจัยพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และงานวิจัยพัฒนารูปแบบการพัฒนาครุนักวิจัยและการประเมินแนวใหม่ โดยการมีส่วนร่วมทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน และใช้เครื่องมือวัดที่หลากหลาย ให้การวิจัยการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบสามารถประยุกต์ใช้ขยายผลสู่สถาบันผลิตครู โดยอาจประยุกต์ใช้สำหรับเนื้อหาสาระอื่นๆ เช่น การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตครู เป็นต้น

นอกจากนี้ ข้อค้นพบสำคัญจากงานวิจัยในการพัฒนาครู คณาจารย์ประจำการ คือ ต้องใช้กลยุทธ์วิธีการที่หลากหลาย ทั้งการพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ การฝึกอบรมครูโดยใช้การวิจัยและ โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งเนื้อหาสาระของการฝึกอบรมหรือ

พัฒนาครูจะเน้นที่การจัดการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน การประเมินผลแนวใหม่ โดยดำเนินการฝึกอบรมควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานหรือการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีระบบที่ปรึกษา พี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ คำลั้งใจ และมีกรณีศึกษาแบบกัลยาณมิตร อันเป็นแนวทางเพื่อประยุกต์ใช้ในการฝึกอบรมครูให้กว้างขวางมากขึ้น

2) การขาดแคลนครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นงานวิจัยที่ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการ รายงานการศึกษาและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการขาดแคลนครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขในกรณีต่างๆ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ผลการวิจัยโดยสรุปพบว่า การขาดแคลนครูทั้งปริมาณและคุณภาพ มาจากสาเหตุและปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยด้านนโยบาย ขาดความศรัทธาและมาตรการจูงใจที่ดีต่อวิชาชีพ และขาดความก้าวหน้าทางวิชาชีพ นอกจากนี้ การขาดแคลนครูมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษา ขนาดของโรงเรียนและระยะห่างไกลจากเมือง ถือเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ จึงควรกำหนดยุทธศาสตร์การแก้ปัญหการขาดแคลนครูเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อผลักดันให้เกิดการแก้ปัญหาและพัฒนา โดยต้องให้ความสำคัญกับการสร้างทรัพยากรให้แผ่นดิน เพราะ ครูคือผู้สร้างทรัพยากรให้แผ่นดิน รัฐจะต้องมีมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหการขาดแคลนครู ได้แก่ 1) มาตรการกำหนดยุทธศาสตร์เป็นวาระแห่งชาติ 2) มาตรการด้านระบบการผลิตครู 3) มาตรการด้านระบบการจ้างงาน 4) มาตรการด้านระบบการรักษากรู และ 5) มาตรการด้านระบบการพัฒนาจูงใจให้ได้คนดี คนเก่งเข้ามาศึกษาเพื่อเป็นครู มาตรการจูงใจที่สำคัญ คือ การให้ทุนเรียน และการจัดระบบการประกันการมีงานทำ

2.2 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยด้านการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

1) ควรกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาวิชาชีพครูให้ได้มาตรฐาน และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและหน่วยงานที่ใช้ เป็นยุทธศาสตร์ในเชิงการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมดำเนินการด้วยกัลยาณมิตร การวิจัย และการจัดการความรู้ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาครูและการเรียนการสอน

2) ควรศึกษาหาแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูให้เข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องหลักสูตรการผลิตครูแนวใหม่ ควรมีการศึกษาทั้งในด้าน โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร

3) ควรศึกษาหาแนวทางและรูปแบบการพัฒนาครู รูปแบบการบริหารโรงเรียน และการพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ของ โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ตลอดจนการพัฒนาทักษะการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินการเรียนรู้ และทักษะการประเมินแนวใหม่สำหรับครู รวมทั้งการบริหารการใช้เครื่องมือประเมินและก็นำผลการประเมินไปใช้ให้คุ้มค่า

4) ควรศึกษาหาแนวทางหรือกลยุทธ์การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูโดยการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้แนวคิดการฝึกอบรมทางไกลหรือการฝึกอบรมโดยใช้ระบบออนไลน์ รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมครู และการบริหาร โครงการฝึกอบรม โดยใช้แนวคิดการวิจัยและ/หรือใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในเนื้อหาสาระต่างๆ และกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการวิจัย ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และพัฒนา ร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษาหรือในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน โดยใช้รูปแบบการสนับสนุนที่ หลากหลายทั้งจัดแหล่งเรียนรู้ ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศ ครูแกนนำและเครือข่ายการเรียนรู้ การสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

3. การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

3.1 สาระสำคัญของงานวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา จำแนกเป็น

1) การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีงานวิจัยเกี่ยวกับการ พัฒนาการรับรองผู้ประเมินภายนอกตามแนวคิดที่เน้นสมรรถภาพสำหรับการประเมินสถานศึกษา ที่ เสนอแนวคิดสมรรถภาพที่จำเป็นของผู้ประเมินภายนอกสำหรับการประเมินสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ด้าน ได้แก่ (1) สมรรถภาพด้านความรู้ เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การประกัน คุณภาพการศึกษา บทบาทหน้าที่ขององค์กร/ผู้ประเมินภายนอก และหลักการของวิธีการประเมิน คุณภาพภายนอก (2) สมรรถภาพด้านทักษะ เกี่ยวกับการวางแผนการประเมินสถานศึกษา การ ดำเนินงานประเมินสถานศึกษา การสรุปผลการประเมินและการเขียนรายงาน การสื่อสารและการ ประสานงาน การคิดเชิงตรรกะและการคิดวิเคราะห์ และการทำงานเป็นทีม และ (3) สมรรถภาพด้าน คุณลักษณะ ประกอบด้วยจรรยาบรรณในการประเมิน และความเป็นกัลยาณมิตรในการประเมิน ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการรับรองผู้ประเมินภายนอกและอาจใช้เป็น เครื่องมือติดตามตรวจสอบสมรรถภาพของผู้ประเมินภายนอก

นอกจากนี้ มีงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อคุณภาพของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามระบบการประกันคุณภาพภายนอก การศึกษาปัจจัยองค์กรที่ส่งผลต่อ การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการ จัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร และการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ซึ่งงานวิจัยทั้ง 4 เรื่องให้ความสำคัญกับการประเมินและการประกันคุณภาพภายในและ ภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นการอธิบายปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อ คุณภาพการจัดการศึกษาและต่อระบบการประกันคุณภาพ กล่าวคือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ (1) ด้านลักษณะ

บุคคล ซึ่งรวมถึงผู้บริหารและบุคลากรตลอดจนผู้เรียน โดยเฉพาะนโยบายการบริหาร คุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพ และประสิทธิภาพในการบริหาร (2) ด้านลักษณะสภาพแวดล้อม ซึ่งรวมถึงบรรยากาศและสภาพทางกายภาพของสถานศึกษา สภาพห้องเรียนและห้องปฏิบัติการพิเศษ สิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ การนิเทศภายในของสถานศึกษา (3) ด้านลักษณะองค์การ ซึ่งรวมถึงโครงสร้างองค์การ วัฒนธรรมองค์การ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ภาวะผู้นำ และกลยุทธ์ในการแบ่งภาระงาน สำหรับปัจจัยภายนอก ได้แก่ สังคม ชุมชน การเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี

นอกจากนี้ มีงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนนานาชาติแบบอเมริกันและแบบอังกฤษในกรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน ได้แก่ การดำเนินงาน การตรวจสอบและติดตาม และการขอรับการประเมิน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นจุดแข็งในแต่ละด้าน ซึ่งเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนำไปประยุกต์ใช้ได้

2) *การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษา* มีงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการควบคุมคุณภาพการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก การพัฒนามาตรฐานแห่งชาติทางเทคโนโลยีการศึกษา สำหรับสถาบันผลิตบัณฑิตทางการศึกษา และพัฒนาการของรูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอก กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งงานวิจัยทั้ง 3 เรื่อง มุ่งศึกษาปรัชญาและเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษา และเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมทางด้านทฤษฎีของการพัฒนา รวมถึงมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงความสำคัญและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนและจัดการศึกษาได้ดีขึ้น โดยเฉพาะพัฒนาการของรูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอก กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมการบริหารจัดการสาขาวิชาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดสื่อแหล่งข้อมูล ศูนย์วิจัยรองรับ กิจกรรมเสริมศักยภาพ การเก็บค่าเล่าเรียน การบริหารนักศึกษา และคุณสมบัติทักษะด้านภาษา ทักษะด้านการวิจัย และการบริหารเวลา ที่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนควรนำไปปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน

นอกจากนี้ มีงานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่ง กล่าวคือ การวิจัยเชิงเปรียบเทียบระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของไทยกับกลุ่มประชาคมยุโรปและกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของนานาประเทศ และข้อค้นพบจากการวิจัยสามารถนำมาเป็นแนวทางการประเมินคุณภาพได้ การวิจัยประเมินหลักสูตรปริญญาตรี วิชาโทภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (สำหรับการสอนภาษาไทยในเวียดนาม) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งผลการประเมินสะท้อนให้เห็นรายละเอียด และ “ภาพรวม” ของหลักสูตรที่สามารถนำมาพัฒนาหลักสูตรได้ต่อไป และการวิจัยและพัฒนากลยุทธ์การจัดการ โปรรแกรมนานาชาติ

ของสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการ โปรแกรมนานาชาติแต่ละรูปแบบ พร้อมทั้งเสนอกลยุทธ์ในการจัดการ โปรแกรมนานาชาติแต่ละรูปแบบของสถาบันอุดมศึกษาไทย ทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับรัฐบาล ระดับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา และระดับผู้บริหารโปรแกรมนานาชาติ

3.2 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

1) ควรนำเสนอผลการวิจัยต่อหน่วยงานต้นสังกัด เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อกำหนดนโยบายและจัดทำแผนปฏิบัติการ ส่งเสริมการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาและการประกันคุณภาพ โดยเน้นการพัฒนาองค์กร ซึ่งรวมถึงผู้บริหารและบุคลากร รวมทั้งสร้างกลไกให้สถานศึกษาออกแบบการดำเนินการประกันคุณภาพ ให้เหมาะสมกับสภาพบริบท ภายใต้การนิเทศ ติดตามและให้การปรึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด นอกจากนี้ ควรนำบทเรียนจากการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพของโรงเรียนนานาชาติ มาเผยแพร่เป็นกรณีตัวอย่างให้โรงเรียนในประเทศไทยได้ศึกษาและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามขนาดของสถานศึกษาและสภาพบริบทของชุมชน นอกจากนี้ มีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการติดตาม ตรวจสอบสมรรถภาพของผู้ประเมินภายนอก ซึ่งเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่แทนหน่วยงานภาครัฐในการ ติดตามตรวจสอบการจัดการศึกษาของประเทศให้มีความน่าเชื่อถือ สามารถประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดได้ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับความเป็นจริง ในการนี้ จึงควรศึกษาวิจัยนโยบายด้านอัตราค่าจ้างขององค์กรทางการศึกษา เพื่อหาแนวทางการปรับให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาและการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ตลอดจนศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบของแบบวัดสมรรถภาพผู้ประเมินภายนอกที่น่าสนใจยิ่งขึ้นต่อไป

2) ทิศทางการวิจัยที่ต้องดำเนินการ คือ ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวางระบบและการดำเนินการจัดการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกระดับการศึกษา ให้ครอบคลุมทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษาให้มากขึ้น เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นคุณภาพในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทย เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน รวมทั้งควรมีการศึกษาติดตามผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกในระดับมหภาค (macro level) หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย

3) ทิศทางการวิจัยในอนาคตเพื่อการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทยสู่มาตรฐานระดับโลก (World Class University) เพื่อให้มีความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติประเทศ ควรมุ่งประเด็นศึกษาคุณลักษณะและศักยภาพ พร้อมแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษามาตรฐานโลก รวมทั้งประเมินความพร้อมตามคุณลักษณะที่ต้องการ และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการพัฒนาสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษามาตรฐานโลก

นอกจากนี้ ควรศึกษาแนวโน้มสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต ภายใต้กระแสการค้าเสรีข้ามชาติ โดยเฉพาะการเปิดเสรีทางการศึกษา กล่าวคือ ศึกษาถึงปัญหา ผลกระทบและทางเลือก แนวทางการผลิตและพัฒนากำลังคน การร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยภาครัฐและเอกชนในการผลิตและพัฒนากำลังคน การรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งและพลังการแข่งขันและการต่อรอง มาตรฐานหลักสูตรนานาชาติที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย การสร้างคุณวุฒิทางวิชาชีพ สร้างทรัพย์สินทางปัญญา การถ่ายทอดเทคโนโลยี ตลอดจนการพัฒนาหัวใจเพื่อการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อนำข้อค้นพบจากการวิจัยมาพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายการสร้างเสริมความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาไทยสู่มาตรฐานโลก และเพื่อการเปลี่ยนผ่านอุดมศึกษาไทยสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้

4. การบริหารสถานศึกษา

4.1 สาระสำคัญของงานวิจัยด้านการบริหารสถานศึกษา มีงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหาร โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคใต้ ซึ่งเป็นงานวิจัยและพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นการอธิบายปัจจัยเกื้อหนุนและส่งผลให้เกิดความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ ปัจจัยด้านบุคคล (ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน คณะกรรมการสถานศึกษา) ปัจจัยด้านสภาพสถานศึกษา (ความชัดเจนของเป้าหมาย นโยบาย แผนงาน และการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี) และปัจจัยด้านสภาพของชุมชน (การให้ความสำคัญต่อการศึกษาของผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ ในชุมชนต่อกิจกรรมของสถานศึกษา ความเชื่อถือและยอมรับของชุมชนที่มีต่อตัวผู้บริหารสถานศึกษา ความพึงพอใจและศรัทธาของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน)

นอกจากนี้ มีงานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่ง กล่าวคือ การศึกษาผลการพัฒนาระบบการบริหารและจัดการเรียนการสอน โดยใช้คณะกรรมการบูรณาการระดับชั้น กรณีตัวอย่าง โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ชัยภูมิ การเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการพัฒนากระบวนการบริหารงานในรูปคณะกรรมการในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา งานวิจัยกลุ่มนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีแนวคิดของการพัฒนาอยู่บนพื้นฐานหลักการแนวคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 คือ รูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารสู่คณะกรรมการบูรณาการระดับชั้น ร่วมกันออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติแบบบูรณาการตามระดับชั้น รูปแบบ

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน รูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

4.2 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยด้านการบริหารสถานศึกษา

1) ควรนำเสนอผลการวิจัยต่อหน่วยงานต้นสังกัด เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาบุคลากร พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาสภาพสถานศึกษาและชุมชนให้เกื้อหนุนต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร นอกจากนี้ ควรนำหลากหลายรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัยและทดลองใช้ มาเผยแพร่เป็นกรณีตัวอย่างให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ศึกษาความเป็นไปได้และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามสภาพของสถานศึกษาและบริบทของสังคม ชุมชน

2) ควรมีการประเมินศักยภาพ ความรู้ความสามารถในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งทำการขยายผล ติดตาม และประเมินผลการนำหลากหลายรูปแบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในสถานศึกษา ศึกษาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคและปัจจัยสู่ความสำเร็จ โดยจำแนกตามขนาดและพื้นที่ตั้งของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อเป็นข้อมูลนำมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5. การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชน และองค์กรต่างๆ

5.1 สาระสำคัญของงานวิจัยด้านการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชน และองค์กรต่างๆ จำแนกเป็น

1) การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีงานวิจัยที่มุ่งศึกษาและพัฒนา รูปแบบและแนวทางการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชน ชุมชนและองค์กรต่างๆ อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน เป็นต้น ในบริบทที่หลากหลาย กระจายอยู่หลายจังหวัดและหลายภูมิภาค โดยเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาในระดับเด็กเล็กจนถึงระดับประถมศึกษา และมีกรอบแนวคิดที่มีสาระสำคัญ คือ การให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้หลักสูตรและการพัฒนาผู้เรียนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งถือเป็นทิศทางและสัญญาณที่ดีของการจัดการศึกษาของประเทศ

ดังงานวิจัย โครงการสานสัมพันธ์สร้างสรรค์สังคมโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม ซึ่งมีกรอบแนวคิดว่าการพัฒนาเด็กเริ่มต้นที่บ้าน สืบสานที่โรงเรียน ปรับเปลี่ยนที่ชุมชน ผลผลิตจากโครงการคือ ชุดกิจกรรมการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองที่เป็นรูปธรรม

งานวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ และการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลสำหรับสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งานวิจัยทั้ง 3 เรื่อง เน้นการจัดการศึกษาแบบองค์รวม และพัฒนารูปแบบของหลักสูตรอนุบาลศึกษาซึ่งเหมาะสมกับท้องถิ่นและความพร้อมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งได้แนวทางการขับเคลื่อนหลักสูตรสถานศึกษาผ่านกระบวนการศึกษาชุมชนและการมีส่วนร่วม

อย่างไรก็ดี ทุกงานวิจัยมีจุดร่วมที่เหมือนกันและเป็นจุดที่น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดระบบการศึกษาของชาติ คือ การเคารพและให้ความสำคัญต่อองค์ความรู้พื้นบ้าน รวมทั้งการก้าวออกจากระบบและสถาบันการศึกษา เพื่อหาข้อมูลและใช้งานวิจัยนำการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลต่อความรู้สึกรักการให้คุณค่าต่อท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งสำคัญที่วงการศึกษาควรต้องตระหนักก็คือผู้เรียน ซึ่งจะมีความสามารถคิดค้นต่อยอดองค์ความรู้พื้นบ้านเหล่านี้ เพื่อนำกลับมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้เป็นอย่างดี เพราะองค์ความรู้เหล่านี้เป็นพื้นฐานและเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตในสังคมไทย ไม่ทำให้เกิดความรู้สึกรังเกียจการศึกษาและดำรงชีวิตแปลกแยกกัน

2) การมีส่วนร่วมจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย โดยการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีงานวิจัย เรื่อง กระบวนการ โบราณคดีชุมชน : การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ในจังหวัดน่าน และเรื่องความต้องการในการใช้กิจกรรมเรลลี่จักรยาน เพื่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียน : กรณีศึกษาชุมชนตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม งานวิจัยทั้ง 2 เรื่อง เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเปิดช่องทางการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียนมากขึ้น รวมถึงเป็นการวิจัยที่สะท้อนถึงความสามารถดึงทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างเต็มที่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

5.2 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยด้านการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชน และองค์กรต่างๆ

1) ควรนำเสนอผลการวิจัยต่อหน่วยงานต้นสังกัด เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อนำรูปแบบ แนวทาง และกรอบแนวคิดการนำชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ที่ผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมแล้ว มาเผยแพร่เป็นกรณีตัวอย่างให้สถานศึกษาได้ศึกษาความเป็นไปได้และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามสภาพของสถานศึกษาและบริบทของสังคมชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและสร้างจิตสำนึกการเป็นเจ้าของร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2) ทิศทางการวิจัยในอนาคตที่มีความจำเป็นและน่าจะสนับสนุนให้มีการวิจัย คือ การศึกษาและพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้พร้อมรับการถ่ายโอนสถานศึกษา ดังตัวอย่างงานวิจัยที่พัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนเด็กเล็ก ซึ่ง การศึกษาเพื่อการพัฒนาเช่นนี้ จำเป็นในทุกระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถาบันอุดมศึกษาใน ท้องถิ่นควรมีบทบาทนำในการเป็น “พี่เลี้ยง” ให้กับสถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. การจัดการเรียนรู้กลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา

6.1 สารสำคัญของงานวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้กลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทางการศึกษา มีการวิจัยที่เน้นการศึกษาปัญหา แนวทาง วิธีการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาสื่อการเรียน การสอน เพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะต่างๆ ในกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กออทิสติก เด็กที่มีความบกพร่อง ทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

กล่าวคือ การวิจัย เรื่อง ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนออทิสติกระดับ อนุบาล โรงเรียนกวีละออคุณุฑ โดยใช้ระบบการแลกเปลี่ยนรูปภาพเพื่อการสื่อสาร และใช้กลวิธีการรับรู้ ผ่านการมอง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กออทิสติกได้อีกวิธีหนึ่ง

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ คือ ใช้คอมพิวเตอร์สื่อสารการเรียนการสอน ผ่าน เวิลด์ไวด์เว็บ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ กระดานสนทนาข่าว เป็นผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความ พึงพอใจในการเรียนรู้ และความคงทนในการเรียนรู้สูงขึ้น นอกจากนี้ มีงานวิจัย เรื่อง การศึกษาปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการเรียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเรื่องการพัฒนา สื่อการเรียนการสอนสำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยิน โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งชี้ให้เห็นปัญหาใน การเรียน ตลอดจนแนวทางการแก้ปัญหาด้านการเรียน และการออกแบบสื่อการเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนผู้บกพร่องทางการได้ยินได้เป็น อย่างดี

งานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่ง คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็ก ที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งเน้นการสร้างและพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรเพิ่มประสบการณ์ ระยะเวลาเรียน เกณฑ์การคัดเลือก ความพร้อมในการจัดกิจกรรม ประโยชน์ต่อผู้เรียน พฤติกรรมของผู้เรียนและความ ต้องการในการจัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน

6.2 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้กลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทางการศึกษา

1) ควรวิจัยและประเมินผลการนำรูปแบบ แนวทาง วิธีการจัดการเรียนรู้ รวมถึง การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะต่างๆ ในกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ทางการศึกษา ที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้บริบทที่แตกต่างกันไป เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทอื่น

2) นำข้อค้นพบจากการวิจัยมากำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาประเภทต่างๆ ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

7. การผลิตและพัฒนากำลังคน

7.1 สาระสำคัญของงานวิจัยด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน จำแนกเป็น

1) การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา มีงานวิจัยที่พัฒนาการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพและทักษะฝีมือแรงงาน ดังเช่นงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะวิชาชีพในสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาเพื่องานอาชีพใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย (IMT-GT) โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน คุณลักษณะ และแนวทางการพัฒนาทักษะวิชาชีพในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาเพื่องานอาชีพ รวมถึงศึกษาปัญหาการพัฒนาทักษะวิชาชีพและแนวโน้มอาชีพที่เหมาะสมของประชากรในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย (IMT-GT) และงานวิจัย เรื่อง ก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน: การศึกษาเรื่องผลิตภาพจากการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศไทย ซึ่งเป็นตัวอย่างหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของพนักงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในส่วนของด้านการบริหาร รองลงไปคือ ด้านเทคโนโลยีและการผลิต

นอกจากนี้ มีงานวิจัยที่มุ่งพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ ดังงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการเทียบโอนประสบการณ์อาชีพเข้าสู่ระบบคุณวุฒิวิชาชีพ โดยพัฒนาในกลุ่มงานยานยนต์สาขาซ่อมเครื่องยนต์ ผลผลิตของการวิจัยคือ ได้รูปแบบกระบวนการเทียบโอนประสบการณ์วิชาชีพที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ระบบคุณวุฒิวิชาชีพ พร้อมทั้งเครื่องมือและแบบฟอร์มการเทียบโอนประสบการณ์อาชีพเข้าสู่ระบบคุณวุฒิวิชาชีพ คู่มือประเมินของผู้ประเมินและผู้รับการประเมินการเทียบโอนประสบการณ์อาชีพเข้าสู่ระบบคุณวุฒิวิชาชีพ

มีงานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่ง จัดเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการอาชีวศึกษาดังงานวิจัยเรื่อง โรงงานแห่งการเรียนรู้: กรณีศึกษาเส้นทางแห่งนวัตกรรมการอาชีวศึกษาไทย ปัจจัยเชิงสาเหตุของผลิตภาพการวิจัยของนักการศึกษาสาขาอาชีวศึกษาในระดับอุดมศึกษา และมาตรฐานอาชีพอุตสาหกรรมโรงแรมไทย งานวิจัยทั้ง 3 เรื่อง มีจุดร่วมที่เหมือนกันและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการอาชีวศึกษา คือ ได้รูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาแบบทวิภาคี

เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานอาชีพที่สามารถนำมาใช้ในบริบทของไทย เป็นต้นแบบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากำลังคนของประเทศได้

2) การศึกษานอกระบบเพื่อการพัฒนาคน มีงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาอาชีพ ดังงานวิจัย เรื่อง ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน การศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ ที่มุ่งศึกษาปัจจัยสำคัญของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองในระบบการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ และพัฒนาแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สำหรับใช้ในการพัฒนาผู้เรียนในระบบการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ

7.2 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน

1) ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาวิชาชีพของสถาบันอาชีวศึกษาไทยให้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ชุมชน และมีกลไกการขับเคลื่อนในลักษณะบูรณาการ

2) ควรมีการวิจัย ติดตามผลการดำเนินการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในระดับมหภาค (macro level) หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลนำมาปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษาของประเทศไทย

3) ควรทำการวิจัยแนวโน้มการอาชีวศึกษาในอนาคต ภายใต้ผลกระทบจากกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ ศึกษาถึงปัญหา ผลกระทบ และทางเลือก รวมถึงแนวทางการผลิตและพัฒนากำลังคน การจัดการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา การสร้างคุณวุฒิทางวิชาชีพ การจัดการทรัพยากรการบริหารในรูปของเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ การขยายการศึกษาในระดับอุดมศึกษา การพัฒนาทักษะต่างๆ ที่จำเป็น การจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะวิชาชีพของสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาทั้งด้านวิชาการ ส่งเสริมทักษะประสบการณ์ การแข่งขันประสบการณ์และส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียน การสร้างมาตรการจูงใจสำหรับภาคเอกชนเพื่อการผลิตและพัฒนากำลังคน รวมถึงแนวโน้มความต้องการงานอาชีพในโลกยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อนำข้อค้นพบจากการวิจัยมาวางแผนและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาคุณภาพและสร้างความเข้มแข็งของการอาชีวศึกษาไทย เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรในประเทศ

8. การศึกษากับการพัฒนาสุขภาพอนามัย

8.1 สาระสำคัญของงานวิจัยด้านการศึกษากับการพัฒนาสุขภาพอนามัย มีงานวิจัยที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาสุขภาพอนามัยของเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษา โดยกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาแต่ละเรื่อง มีการกระจายอยู่หลายจังหวัด หลายภูมิภาค และใช้กระบวนการวิจัยเชิงทดลอง วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในลักษณะการจัดกิจกรรมแบบต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ของกลุ่มเป้าหมาย โดยมีประเด็นการวิจัยที่หลากหลาย เช่น การพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง (ต่อการใช้ยาเสพติด) การสร้างเสริมพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุ การป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และโรคเอดส์ และกระบวนการสร้างตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตโดยการมีส่วนร่วม เป็นต้น

งานวิจัยดังกล่าว มีเป้าหมายเน้นกระบวนการป้องกันปัญหา และหาแนวทางการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการที่หลากหลายผ่านกระบวนการเรียนรู้ อาทิ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต การให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการวางแผนและออกแบบกิจกรรม การใช้ดนตรีพื้นเมืองและกิจกรรมแนะแนวกลุ่ม การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม การอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดโปรแกรมสุขศึกษา การสร้างตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตเพื่อเป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น ซึ่งทุกงานวิจัยมีแนวคิดและสาระสำคัญที่สามารถนำไปปรับใช้ได้กับกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม รวมทั้งยังเป็นแนวคิดที่ดีที่ควรนำไปขยายผลให้ส่วนอื่นๆ ร่วมกันดำเนินงาน และกระตุ้นให้มีการกระทำซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนไทย

8.2 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยด้านการศึกษากับการพัฒนาสุขภาพอนามัย

1) ผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษากับการพัฒนาสุขภาพอนามัยเป็นกรณีตัวอย่างที่ดีที่น่าจะมีการขยายผลไปสู่กลุ่มเป้าหมายอื่นให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น จึงควรทำการวิจัยหาแนวทางการนำแนวคิดและการจัดกิจกรรมแบบต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปขยายผลสู่กลุ่มเป้าหมายให้มีขนาดใหญ่ขึ้น และทำอย่างต่อเนื่อง ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มตัวอย่างและทุกพื้นที่ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างมาก

2) ควรทำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาสุขภาพอนามัยในประเด็นปัญหาพฤติกรรมสุขภาพอื่นๆ ร่วมด้วย ทั้งนี้เพราะการวิจัยโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องโดยตรงและสอดคล้องกับความต้องการและพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นการวิจัยที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ปฏิบัติได้จริงในการแก้ปัญหาต่างๆ ของมนุษย์ ฉะนั้น จึงเป็นวิธีการที่น่าสนใจและเป็นมิติใหม่ที่จะนำมาใช้ในการวิจัยเพื่อการพัฒนาสุขภาพอนามัยของประชาชนไทยได้อีกแนวทางหนึ่ง

3) ควรทำการวิจัยที่เน้นการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาสุขภาพอนามัยของคนไทย และนำผลวิจัยมาพัฒนาตัวชี้วัดและเครื่องมือเพื่อการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตของคนไทย

ส่วนที่ 3 : ผลสรุปเบื้องต้นของแนวคิดเกี่ยวกับทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคตที่ได้จากการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11

ดังที่กล่าวข้างต้น การจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 มีวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่ง คือ เป็นเวทีทางวิชาการในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การวิจัย และนำผลการวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา พัฒนาคณะและสังคมที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศ รวมถึงเน้นการต่อยอดงานวิจัยเพื่อไปสู่การกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต ที่สนับสนุน เชื่อมโยง และสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาของรัฐ โดยจัดกิจกรรมการสัมมนาทางวิชาการ อาทิ ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง การวิจัยกับการพัฒนาการศึกษา การบรรยายพิเศษ เรื่อง วิทยาการวิจัยเพื่อสร้างสังคมฐานความรู้ การอภิปราย เรื่อง การวิจัยทางการศึกษาไทย : ทิศทางในอนาคต แหล่งทุน และการสร้างเครือข่าย เป็นต้น สลับกับการนำเสนอผลงานวิจัยที่ได้รับการคัดเลือก จำนวน 112 เรื่อง โดยจำแนกประเด็นของงานวิจัยตามนโยบาย และยุทธศาสตร์การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล พ.ศ. 2548 - 2551 ที่เน้นยุทธศาสตร์หลักด้านการพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานทางการศึกษา และยุทธศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

การประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การวิจัย และต่อยอดงานวิจัยเพื่อไปสู่การกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต ได้ผลสรุปเบื้องต้นของแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางและขอบเขตการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต จากการรวบรวมทัศนะและข้อคิดเห็นต่างๆ จากการประชุม ดังนี้

1. ลักษณะและประเภทของการวิจัยที่ดำเนินการในอนาคต

แนวทางการดำเนินการวิจัยในอนาคต ควรเป็นการดำเนินการวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลกระทบ ปัญหาและความต้องการของมนุษย์ สังคมและประเทศ ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงและการไหลเวียนของโลก นอกจากนี้ ควรเป็นการวิจัยที่ได้ข้อค้นพบ แนวทาง ทางเลือกหรือผลผลิตใหม่ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติและแก้ปัญหาต่างๆ ของมนุษย์ได้จริง โดยผลการวิจัยก่อให้เกิดผลกระทบที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลักดันไปสู่การพัฒนาหรือสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เสมอ ฉะนั้น แนวทางการวิจัยในอนาคตเพื่อให้ได้ตามเป้าหมายดังกล่าว และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการวางแผนการพัฒนามนุษย์ สังคม และประเทศ ควรเป็นลักษณะและประเภทของการวิจัย คือ

- การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- การวิจัยและพัฒนา โดยเฉพาะการวิจัยที่อยู่บนพื้นฐานแนวคิดและกระบวนการทัศน์ใหม่ที่ริเริ่มสร้างสรรค์ รวมทั้งนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา และนวัตกรรมการศึกษา

อุตสาหกรรมและการพาณิชย์ให้มีผลต่อการพัฒนาการศึกษา พัฒนาคณะและสังคมที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศในวงกว้าง

- การวิจัยต่อยอด นำความรู้ ทฤษฎี หรือผลการวิจัยมาทำวิจัยต่อยอดจนเกิดความรู้ใหม่ หรือผลผลิตและนวัตกรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์ได้
- การวิจัยระยะยาว
- การวิจัยแบบบูรณาการ มีการเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา พัฒนาคณะและสังคมที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศ
- การวิจัยเชิงคุณภาพ
- การวิจัยเปรียบเทียบ โดยเฉพาะการเปรียบเทียบกับต่างประเทศและระดับโลก
- การวิจัยแบบสหวิทยาการ สอดคล้องตามนโยบายรัฐและส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศ
- การวิจัยขนาดใหญ่ / ชุดโครงการ เพื่อให้งานวิจัยได้คำตอบที่ครอบคลุมบริบททั้งหมด ยิ่งกว่านั้น ผลการวิจัยเห็นได้ชัดเจนมากกว่าการทำเป็นโครงการขนาดเล็ก
- การวิจัยตามมิติ : พื้นที่ ปัญหา ขนาดโรงเรียน ระดับการศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย การจัดการศึกษา ฯลฯ
- การวิจัยที่ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย
- การวิจัยที่บอกถึงแนวโน้มอนาคตและผลที่เกิดต่อมนุษย์ สังคม และประเทศ เช่น ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ฯลฯ รวมถึงแนวทางการพัฒนา

2. ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต

จากการรวบรวมทัศนะและข้อคิดเห็นต่างๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เข้าร่วมประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 รวมทั้งผลการสังเคราะห์สาระสำคัญของผลงานวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการฯ ของคณะกรรมการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ได้ ผลสรุปเบื้องต้นขององค์ความรู้และทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคตที่จำเป็นและควรดำเนินการ คือ

1) ความสำคัญ โอกาส และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงและการไหลเวียนของกระแสโลกาภิวัตน์ทั้งทางบวกและทางลบ ที่มีต่อการสร้างเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน การเมือง การศึกษา ครอบครัว และการพัฒนาคณะ เพื่อการเตรียมความพร้อมของประเทศสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น รวมถึงการนำประเทศเข้าสู่สังคมและเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ายุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงและการไหลเวียนของกระแสโลกาภิวัตน์ (free flow) ประกอบด้วย

(1) *ทุน* มีการถือครองสินทรัพย์ต่างๆ การกระจายและการไหลเวียนของการลงทุนจากประเทศหนึ่งสู่ประเทศหนึ่งอย่างอิสระ ตลอดจนการรับช่วงการผลิตไปยังประเทศต่างๆ

(2) *คน / แรงงาน* มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน ทั้งที่เป็นแรงงานฝีมือและแรงงานไร้ฝีมืออย่างอิสระมากขึ้น

(3) *สินค้า / บริการ* มีการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการของประเทศต่างๆ ออกสู่โลกอย่างเสรีมากขึ้น

(4) *ความรู้ / ข่าวสาร* มีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย ทำให้มีการบันทึก การไหลเวียนและการแพร่กระจายของความรู้และข่าวสารข้อมูลในปัจจุบันง่ายขึ้นและถูกลงมาก ทำให้เกิดความรู้มากขึ้น

องค์ความรู้จากการศึกษาโอกาส ผลกระทบ ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของการเปลี่ยนแปลงและการไหลเวียนของกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน การเมือง การศึกษา ครอบครัว และการพัฒนาคน รวมถึงแนวทางและวิธีการพัฒนาเพื่อให้เกิดภาพที่พึงประสงค์ของสังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้ของประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะองค์ความรู้เหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมการและการปรับประเทศได้เร็วและทันกาล รวมทั้งเป็นการเพิ่มโอกาสและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพิ่มความสามารถในการบริหารจัดการของชุมชน ตลอดจนเพิ่มความสมดุลของสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพราะหากไม่มีความรู้ในส่วนนี้ อาจทำให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดลง รวมถึงเศรษฐกิจ สังคมไม่มีความยั่งยืน

สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ การศึกษาตัวบ่งชี้ของภาพที่พึงประสงค์ของสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ของประเทศ เพื่อใช้เป็นเส้นทางและเป้าหมายของการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจให้สอดคล้องกัน ตัวอย่างของตัวบ่งชี้ เช่น

: การเข้าถึงความรู้ (knowledge access) ของประชาชนเพิ่มขึ้น ช่องว่างทางความรู้ในสังคมลดลง

: การยกระดับคุณธรรมและจริยธรรมนำไปสู่สังคมสันติสุข

: การพัฒนาทักษะ วัฒนธรรม / วิทยาการที่จำเป็นเพื่อรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ เช่น วิทยาการทางการวิจัยเพื่อสร้างความรู้ใหม่ นำไปสู่การใช้และเผยแพร่ความรู้เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการอยู่รอด วิทยาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อทดแทนทรัพยากรธรรมชาติ แรงงาน และเงินทุน ฯลฯ

: การยกระดับและสร้างมูลค่าในอุตสาหกรรมและบริการยุทธศาสตร์

: การสร้างผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ร่วมกับความรู้และภูมิปัญญาไทย เป็นต้น

การดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผลในแต่ละตัวบ่งชี้เพื่อให้เกิดภาพที่พึงประสงค์ของสังคม และเศรษฐกิจฐานความรู้ จำเป็นต้องอาศัยการนำความรู้เรื่องนั้นๆ มาใช้ทั้งสิ้น ความรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญ ถือเป็นสินทรัพย์ของบุคคล เป็นแรงขับเคลื่อนหลักไปสู่การสร้างสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ เพราะความรู้ทำให้ประชาชนมีอำนาจ มีความมั่งคั่งทางวัตถุและวัฒนธรรม และเป็นสังคมแบบยั่งยืน นอกจากนี้ ความรู้ถูกแปรเป็นสินทรัพย์และปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการสร้างการเจริญเติบโตในทุกสาขาเศรษฐกิจ ผลลัพธ์สุดท้ายที่เกิดขึ้นคือ ประชาชนอยู่ดีกินดี

ด้วยเหตุนี้ การนำประเทศเข้าสู่การเป็นเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ จึงจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ คือ “ความรู้” และแนวคิดของการนำความรู้สู่การสร้างเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ระบบบริหารจัดการความรู้ (knowledge management) ประกอบด้วย

: ระบบการสร้างและจัดหาความรู้ (knowledge creation) เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ ซึ่งอาจมาจากการวิจัยและพัฒนา และมาจากแหล่งความรู้ภายนอก

: ระบบแพร่กระจายความรู้ (knowledge diffusion) สู่ภาคเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน การศึกษา ฯลฯ

: ระบบการสร้างมูลค่า / คุณค่า (value creation) เพิ่มผลิตภาพ สร้างนวัตกรรม เพื่อการเติบโตของเศรษฐกิจ สังคม ชุมชนที่เข้มแข็ง

ส่วนที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านความรู้ (knowledge infrastructure) เพื่อเข้าสู่องค์ความรู้ของโลก ประกอบด้วย

: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

: ICT และเทคโนโลยีอื่นๆ

: กฎหมาย / แรงจูงใจให้เกิดการสร้างความรู้ในอนาคต

: วัฒนธรรม / จริยธรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ความสำเร็จของประเทศในการก้าวสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ คือ การพัฒนาทุกองค์กรในสังคมให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) โดยนำแนวคิดการนำความรู้สู่การสร้างเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้มาใช้พัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ องค์ความรู้ที่จำเป็นในอนาคต คือ กลยุทธ์และแนวปฏิบัติที่ดี รวมทั้งตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบ 2 ส่วน ที่เกี่ยวข้องกับการนำความรู้สู่การสร้างเศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้ คือ ระบบบริหารจัดการความรู้ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านความรู้ ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่องค์กรในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ คิดค้น พัฒนาร่วมกันและใช้ความรู้ใหม่ๆ นำการปฏิบัติเพื่อไปสู่การเพิ่มผลิตภาพ สร้างนวัตกรรม เพื่อการ

เติบโตของเศรษฐกิจ สังคม ชุมชนเข้มแข็ง ยี่งมีองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสังคมมากเท่าใด ยิ่งทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแบบยั่งยืนมากขึ้นตามไปด้วย

อย่างไรก็ดี การสร้างเศรษฐกิจ สังคมฐานความรู้ มีกระบวนการสำคัญกระบวนการหนึ่งที่ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ คือ “การวิจัย” ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งของการสร้างความรู้ใหม่และนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ ฉะนั้น “การวิจัย” จึงเป็นทักษะ/วิทยาการที่จำเป็นต้องสร้างและพัฒนาให้เกิดแก่ทรัพยากรบุคคลของประเทศ เพื่อรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ในอนาคต นอกจากนี้ ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างระบบวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมใหม่ๆ ให้มีความเป็นเอกภาพ ผลักดันให้มีนโยบายการวิจัยที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง รวมถึงสร้างเครือข่ายการวิจัย ประกอบด้วย องค์กรวิจัย นักวิจัย ผู้สนับสนุนการวิจัย ผู้ใช้การวิจัย ฯลฯ ตลอดจนสร้างกลไกการบริหารจัดการในองค์กรวิจัย สามารถขับเคลื่อนระบบบริหารจัดการความรู้ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านความรู้ เพื่อไปสู่การสร้างเศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้

จากที่กล่าวมาสรุปว่า ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคตควรมุ่งประเด็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงและการไหลเวียนของกระแสโลก โลกาภิวัตน์ และการนำความรู้สู่การสร้างเศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้ ทั้งในส่วนของระบบบริหารจัดการความรู้ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านความรู้ โดยชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มในอนาคตและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน การเมือง การศึกษา ครอบครัวและการพัฒนาคน รวมถึงเสนอแนวทางและแนวปฏิบัติของการพัฒนาและการนำประเทศเข้าสู่เศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ที่ยั่งยืน องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกระบวนการทัศน์ของสังคมเศรษฐกิจใหม่ พร้อมทั้งจัดทำแผนยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ของประเทศ

2) การมีส่วนร่วมจากทุกคนเพื่อการศึกษา (*All for Education*) โดยมุ่งประเด็นความสำคัญขององค์ประกอบจากทุกส่วนในสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อการศึกษา และจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นกลไกหลักของการพัฒนาคน เพื่อนำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพและไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ฉะนั้นองค์ความรู้ที่จำเป็นในอนาคต คือ แนวทาง ทิศทางและแนวปฏิบัติ รวมถึงแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบขององค์ประกอบจากทุกส่วนของสังคมที่มีต่อการศึกษา โดยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่ดีขึ้น และมีเป้าหมายปลายทางเดียวกันคือ การพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นคนเก่ง มีศักยภาพ สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นการสนองตอบการเตรียมการและการนำประเทศเข้าสู่สังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้

คุณภาพ

องค์ประกอบจากทุกส่วนของสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อพัฒนาคน

จากภาพสรุปว่า ทิศทางการวิจัยและองค์ความรู้ที่จำเป็นในอนาคต คือ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมจากทุกคนเพื่อการศึกษา ทุกองค์ประกอบของสังคมต้องเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วม และรับผิดชอบในการพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้น เพื่อพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ องค์ความรู้สำคัญคือ บทบาท การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบต่อทุกส่วนของสังคมที่มีต่อการศึกษา กล่าวคือ การจัดการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การปฏิรูปการเรียนรู้ การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษา งบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษา โอกาสทางการศึกษา เป็นต้น โดยชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มในอนาคตของบทบาท การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบต่อการพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการไหลเวียนของกระแสโลกาภิวัตน์ โดยมีเป้าหมายปลายทาง คือ การพัฒนาคน ให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข พร้อมทั้งเสนอแนวทาง แนวปฏิบัติ รวมถึงแนวทางแก้ปัญหา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาการศึกษาตามบทบาทการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อทุกส่วนของสังคม

3) การยกระดับการศึกษาของคนไทย โดยมุ่งประเด็นความสำคัญของการพัฒนา ศักยภาพของคนไทย และเพิ่ม โอกาสทางการศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาของคนไทย ทั้งนี้มีงานวิจัยที่ สะท้อนให้เห็นว่า เด็กไทยยิ่งโตขึ้น ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา (IQ) และความสามารถทางอารมณ์ (EQ) ยิ่งต่ำ ซึ่งมีปัจจัยหลายประการที่เข้ามาเกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียน ดังภาพ

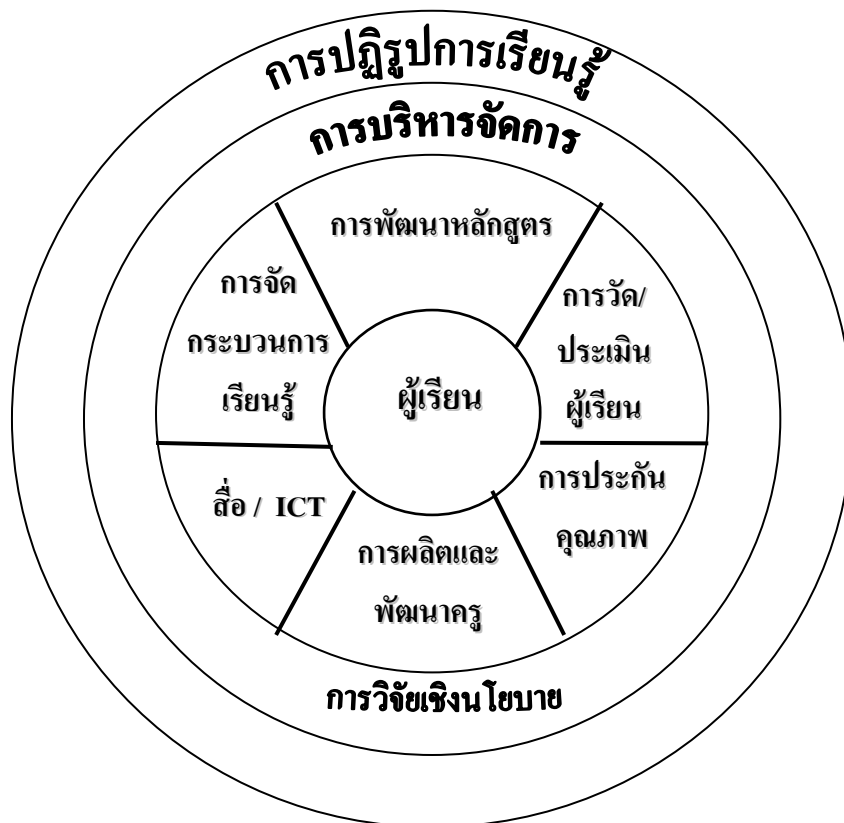
องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียน

ดังนั้น ทิศทางการวิจัยและองค์ความรู้ที่จำเป็น ในอนาคตสำหรับการยกระดับ การศึกษาของคนไทย คือ ความสำคัญ แนวทางและแนวปฏิบัติเพื่อการพัฒนา ศักยภาพผู้เรียนทุกวัย สำหรับองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนทุกวัย ได้แก่ ครอบครัว ระบบ การศึกษา ครู ผู้เลี้ยงดูเด็ก สิ่งแวดล้อมในชุมชนและสังคม เป็นต้น โดยมีประเด็นการวิจัยเพื่อการพัฒนา ศักยภาพผู้เรียนทุกวัยเพื่อยกระดับการศึกษาของคนไทย ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการพัฒนาความสามารถ ทางเชาวน์ปัญญา (IQ) ความสามารถทางอารมณ์ (EQ) และความสามารถทางคุณธรรมจริยธรรม (MQ) การพัฒนาการศึกษาปฐมวัย การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนารูปแบบ การจัดการศึกษาที่หลากหลาย การเทียบโอนคุณวุฒิจาวิชาชีพ การพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนา ICT การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สังคม เป็นต้น

4) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยมุ่งการปฏิรูปการเรียนรู้แบบใหม่ ที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ฉลาดรอบด้าน รู้จักแสวงหาความรู้ และจัดการความรู้พร้อมนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหา และพัฒนาประเทศทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมให้มากขึ้น รวมทั้งมีทักษะ มีความชำนาญ สามารถใช้วิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้นในโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เพื่อเตรียมการสร้างคนให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ และพร้อมที่จะนำประเทศเข้าสู่การสร้างสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ฉะนั้น องค์ความรู้ที่จำเป็นในอนาคต คือ **แนวโน้มคุณลักษณะของบุคคล ตัวชี้วัด และแนวทางการสร้างและพัฒนาบุคคลให้พร้อมสำหรับ โลกยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้** ทั้งในส่วนเกี่ยวกับการเรียนรู้ของคนไทยและวิธีการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับจัดทำภาพรวมของแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้ของคนไทย

อย่างไรก็ดี หากกล่าวถึงการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ จำเป็นต้องกล่าวถึงองค์ประกอบหลากหลายที่ต้องดำเนินการพัฒนาไปด้วยกันทุกส่วน ดังภาพ

จากภาพ : ทิศทางการวิจัยและองค์ความรู้ที่จำเป็นในอนาคตสำหรับการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีเป้าหมายมุ่งไปที่การเรียนรู้ของผู้เรียน ที่ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดประเมินการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่ “เก่ง-ดี-มีความสุข” กล่าวคือ

: การพัฒนาหลักสูตร มีแนวคิด คือ

การเชื่อมโยงองค์ความรู้ของคนไทยและภูมิปัญญาเข้าสู่หลักสูตร และสามารถผนวกรวมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี รวมถึงต้องเป็นหลักสูตรที่พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแบบองค์รวม คือพัฒนาทั้งด้านกระบวนการคิด ความรับผิดชอบ และด้านทักษะชีวิต โดยมีเป้าหมายพัฒนาศักยภาพและคุณลักษณะของบุคคลให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ โดยหลักสูตรต้องมีความยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและหน่วยงานที่ใช้ รวมทั้งมีกลไกและแนวทางการสนับสนุนช่วยเหลือให้ผู้ปฏิบัติสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทต่างๆ ได้

ประการสำคัญ การพัฒนาหลักสูตรต้องมุ่งให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรที่ยั่งยืนและส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แนวทางการนำชุมชนเข้ามาส่งเสริมและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง

: แนวการจัดการเรียนรู้ เน้นยุทธวิธีที่ทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ

- **ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์** โดยแนวการจัดการเรียนรู้ต้องสร้างกระบวนการ การคิดของผู้เรียนให้เหมาะสมกับทุกระดับทุกประเภทการศึกษา ทั้งการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา ทั้งในระบบ นอกระบบ ตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- **ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์**

- **ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต** โดยแนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องสร้างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจและศักยภาพ ปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ ได้ฝึกปฏิบัติและสรุปผลกิจกรรมและสร้างความรู้ด้วยตนเอง

- **คุณธรรม จริยธรรม** โดยเน้นการให้ความหมาย การกำหนดคุณลักษณะ และตัวชี้วัดให้ชัดเจน รวมทั้งแนวปฏิบัติในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืนและร่วมมือกันทุกระดับและทุกองค์กรในสังคม โดยใช้การบูรณาการและสอดแทรกเข้ากับหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ทุกรูปแบบ โดยมีแนวทางที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติ เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ผ่านแหล่งเรียนรู้ ใช้เครือข่ายทางสังคม สิ่งแวดล้อม ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกระบวนการทางสังคม นอกจากนี้ เน้นการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ระดับการศึกษา และระบบการศึกษา ตลอดจนคุณลักษณะและประเภทขององค์กรทางสังคม เช่น ครอบครัว วัด ชุมชน เป็นต้น

: การบริหารจัดการเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ มีแนวคิด

- ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เนื่องจากมีบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน จึงต้องทำการปฏิรูปผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนง่ายขึ้น โดยผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญ สนับสนุนและร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงาน ซึ่งมีผลการวิจัยสนับสนุนว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนให้ผลสัมฤทธิ์สูงกว่าการปฏิรูปการเรียนรู้เพียงบางส่วน และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จประกอบด้วยคุณลักษณะของผู้บริหาร นักวิชาการที่เข้าร่วม ยุทธศาสตร์การทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นทีม และบทบาทของครู

- การใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาครู พัฒนาระบบการเรียนรู้อันดีของผู้เรียน และพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา

- ใช้การวิจัยและพัฒนาเป็นตัวนำการปฏิรูปการเรียนรู้ ทั้งในส่วนการปรับปรุงองค์กรโดยใช้วงจรเดมมิง (Deming Cycle: PDCA) การสร้างองค์ความรู้ใหม่ การทดลองปรับแก้ และพัฒนาการเรียนรู้อันดีของผู้เรียน ซึ่งจะมีความยั่งยืนกว่า ทั้งนี้การวิจัยเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

- มีนักวิชาการเป็นที่เล็งที่เข้ามาช่วยดำเนินการ โดยอาจมาจากสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาค หรือศึกษานิเทศก์ในเขตพื้นที่การศึกษา

- การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้บริหาร ครู พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน ฯลฯ สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนตามที่ตนถนัดและสนใจ และให้ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

: การวัดประเมินผู้เรียน มีแนวคิด คือ

การวัดประเมินผู้เรียน ใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งการสัมภาษณ์ การสังเกต เช่น ใช้เวลาสังเกตผู้เรียนตลอดระยะเวลาที่เรียนในหลักสูตร หรือติดตามผลเป็นระยะ อาจตั้งแต่ระยะเวลาที่เรียนไปจนถึงประกอบอาชีพ หรือใช้เสียงสะท้อนจากผู้เรียน จากส่วนอื่นๆ เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน โดยเน้นการวัดประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง สอดคล้องกับผู้เรียนและคุณลักษณะที่ต้องการวัด นอกเหนือจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมเกี่ยวกับผลผลิต ผลลัพธ์ และคุณค่าทางสังคม

: การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีแนวคิด คือ

การพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน และ ICT โดยการนำทฤษฎีต่างๆ มาเป็นรากฐานของการพัฒนาสื่อ ICT และรูปแบบ เทคนิคการนำเสนอ ตลอดจนเนื้อหาใน ICT มีความสำคัญมาก และส่งผลให้เกิดการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้อันดีได้มากมาย เพียงแต่จะต้องคำนึงถึงสาระการเรียนรู้ (รายวิชา) ความสามารถที่แตกต่างกัน ความพร้อม และโอกาสของผู้เรียน

: การผลิตและพัฒนาครู มีแนวคิด คือ

นโยบายและยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู การส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู ให้ได้มาตรฐานเพื่อเพิ่มศักยภาพครู จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องตอบสนองความต้องการของครูและผู้เรียน รวมถึงหน่วยงานที่ใช้ครู นอกจากนี้ ต้องมีความชัดเจน และเป็นวาระแห่งชาติที่รัฐต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อผลักดันให้เกิดการแก้ปัญหาและพัฒนาครู เพราะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

: การบริหารส่วนกลาง / เขตพื้นที่ / สถานศึกษา มีแนวคิด คือ

- การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
- การได้มาและกระบวนการบริหารงานและการทำงานของคณะกรรมการ
- ความพร้อมของสถานศึกษาในการเป็นนิติบุคคล
- ประยุกต์ใช้การบริหารงานและกระบวนการคิดเชิงธุรกิจในการพัฒนาการศึกษา

: การประกันคุณภาพการศึกษา มีแนวคิด คือ

- การสรรหาผู้ประเมินภายนอกที่เหมาะสม
- วางระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกระดับการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ครอบคลุมการอาชีวศึกษาและการอุดมศึกษาให้มากขึ้น ตลอดจนควรประเมินผลให้เห็นภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมหภาค
- เกณฑ์การประเมินสถานศึกษาขององค์กรทุกระดับควรเป็นเกณฑ์เดียวกัน

: ทรัพยากรทางการศึกษา มีแนวคิด คือ

- การระดมทรัพยากร
- การจัดสรรทรัพยากร
- การใช้ทรัพยากร

: การวิจัยเชิงนโยบาย เน้นการวิจัยโดยยึดพื้นที่และปัญหา เช่น

- การพัฒนาสูตรการจัดสรรงบประมาณเพื่อความเสมอภาคและคุณภาพ
- บทบาทที่ควรจะเป็นของเขตพื้นที่การศึกษาในการส่งเสริมการศึกษา
- รูปแบบการส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา
- การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับการกระจายอำนาจเต็มรูปแบบ
- ความคาดหวังและสภาพจริงเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการบริหารของ

อำนาจเต็มรูปแบบ

สถานศึกษา

- การวิจัยเชิงลึกเพื่อติดตามผลการนำนโยบายที่เป็นจุดเน้นในการปฏิรูปการศึกษาไปปฏิบัติ
- การวิจัยเพื่อกำหนดกลยุทธ์การนำนโยบายการปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ
- การวิจัยสถาบันเพื่อวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และผลการปฏิบัติตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา
- การศึกษาเพื่อหาพื้นที่และกรณีที่ประสบผลสำเร็จสูงและประสบความล้มเหลว
- การวิจัยเชิงลึกเพื่อหาองค์ประกอบ/ปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จและรูปแบบการขยายผล เช่น กรณีโรงเรียนต้นแบบ
- การวิจัยและพัฒนาเพื่อหารูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ และหรือกรณีที่มีปัญหาหรือมีแนวโน้มจะเป็นปัญหา เช่น รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
- รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสประเภทต่างๆ
- รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาที่มีความเป็นพลวัต ยั่งยืน และหลากหลายรูปแบบ
- การวิจัยเชิงลึกเพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังในเชิงปรัชญา หลักการจัดการศึกษากับผลการปฏิบัติจริง เช่น การนำนโยบายและแนวคิดเรื่องโรงเรียนในฝันไปปฏิบัติ

ส่วนที่ 4 ผลการประเมินการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11

จากการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 ระหว่างวันที่ 26–27 สิงหาคม 2548 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ มีผู้ลงทะเบียนเข้าร่วมประชุม จำนวน 1,800 คน และได้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการประชุม สรุปผลได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดประชุม / การนำเสนองานวิจัยในภาพรวม พบว่า
 - 1.1 ร้อยละ 72 มีความเห็นว่ารูปแบบการจัดประชุม/นำเสนองานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับดี
 - 1.2 ร้อยละ 25 มีความเห็นว่ารูปแบบการจัดประชุม/นำเสนองานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับต้องปรับปรุง
 - 1.3 ร้อยละ 3 ไม่แสดงความคิดเห็น

2. ความพึงพอใจต่อนโยบายของการนำเสนอกิจกรรมวิชาการและประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมประชุม

เรื่อง/กิจกรรมทางวิชาการ	ความพึงพอใจต่อนโยบาย(%)			ประโยชน์ที่ได้รับ (%)		
	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย
วันที่ 26 สิงหาคม 2548 ภาคเช้า (9.00 – 12.00 น.)						
1. ปาฐกถาพิเศษเรื่อง การวิจัยกับการพัฒนาการศึกษา	46	43	11	45	45	10
2. บรรยายพิเศษ เรื่อง วิทยาการวิจัยเพื่อสร้างสังคมฐานความรู้	82	18	--	84	16	--
3. การเสวนาเรื่อง การนำนวัตกรรมทางการวิจัยเพื่อผลักดันการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน	49	48	3	50	38	12
ภาคบ่าย (13.00 – 16.30 น.) นำเสนองานวิจัยตามประเด็นของงานวิจัยที่กำหนดตามยุทธศาสตร์การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐ พ.ศ.2548-2551						
1. ปฏิรูปการเรียนรู้ : การพัฒนาหลักสูตร	92	8	--	80	20	--
2. ปฏิรูปการเรียนรู้ : กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน	48	32	20	50	31	19
3. กระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	17	83	--	33	67	--
4. การพัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนการสอน และ ICT	47	47	6	46	49	5
5. ปฏิรูปการเรียนรู้ : การวัดและประเมินการเรียนรู้	38	62	--	60	40	--
6. การบริหารสถานศึกษา	45	44	11	75	25	--
7. การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรต่างๆ	60	40	--	50	50	--
8. การวิจัยในชั้นเรียน : กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน สาระวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	60	40	--	57	43	--
วันที่ 27 สิงหาคม 2548 ภาคเช้า (9.00 – 12.00 น.) นำเสนองานวิจัยตามประเด็นของงานวิจัยที่กำหนดตามยุทธศาสตร์การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐ พ.ศ.2548-2551						
1. ปฏิรูปการเรียนรู้ : การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา	73	18	9	86	--	14
2. ปฏิรูปการเรียนรู้ : หลากหลายการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	50	50	--	63	37	--

เรื่อง/กิจกรรมทางวิชาการ	ความพึงพอใจต่อเนื้อหา (%)			ประโยชน์ที่ได้รับ (%)		
	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย
3. ปฏิรูปการเรียนรู้ : กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนระดับอุดมศึกษา	70	23	7	85	15	--
4. การจัดการเรียนรู้กลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา	53	39	8	65	25	10
5. การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา : การศึกษาขั้นพื้นฐาน	46	36	18	43	43	14
6. การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษาสู่สากล	57	43	--	78	22	--
7. การผลิตและพัฒนากำลังคน	80	--	20	100	--	--
8. การศึกษากับพัฒนาสุขภาพอนามัย	33	67	--	33	67	--
<i>ภาคบ่าย (13.00 – 16.30 น.)</i>						
1. การอภิปราย : การวิจัยทางการศึกษา : ทิศทางในอนาคต แหล่งทุน และการสร้างเครือข่าย	53	41	6	46	40	14
2. นำเสนอผลสรุปเบื้องต้นองค์ความรู้และนวัตกรรมการศึกษาใหม่ๆ ในอนาคตที่จำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษา พัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศ	70	16	14	69	13	18
3. ปัจฉิมวิพากษ์เรื่อง นวัตกรรมทางการวิจัยเพื่อผลักดันความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา	52	46	2	49	39	12
วันที่ 26 - 27 สิงหาคม 2548						
1. การนำเสนอผลงานวิจัยในรูปแบบแผ่นป้าย (Poster Presentation)	67	33	--	58	42	--

จากที่กล่าวข้างต้นและจากตาราง สรุปว่า ผลการประเมินการจัดประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 จากความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นรูปแบบการจัดประชุม และการนำเสนองานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 72 นอกจากนี้เมื่อประเมินความพึงพอใจต่อเนื้อหาสาระวิชาการและประโยชน์ที่ได้รับ พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาสาระวิชาการและได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมประชุม

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ *อยู่ในระดับมาก* รองลงมา *อยู่ในระดับปานกลาง* ในทุกกิจกรรมทางวิชาการของการประชุม ยกเว้นการนำเสนองานวิจัยตามประเด็นของงานวิจัยที่กำหนดตามยุทธศาสตร์การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐ ในประเด็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ประเด็นปฏิรูปการเรียนรู้ : การวัดและประเมินการเรียนรู้ และประเด็นการศึกษากับการพัฒนาสุขภาพอนามัย ที่ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาสาระวิชาการและได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานวิจัยทั้ง 3 ประเด็น *อยู่ในระดับปานกลาง*

ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง คือ กิจกรรมทางวิชาการที่ผู้เข้าร่วมประชุมมีความพึงพอใจและได้รับประโยชน์ *อยู่ในระดับมาก* คือ การบรรยายพิเศษ เรื่อง วิทยาการวิจัยเพื่อสร้างสังคมความรู้ การนำเสนอผลสรุปเบื้องต้นองค์ความรู้และนวัตกรรมการศึกษาใหม่ๆ ในอนาคตที่จำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษา พัฒนาคณะและสังคมที่มีคุณภาพ และพัฒนาประเทศ และการนำเสนอประเด็นงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตร การวิจัยในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรต่างๆ การผลิตและพัฒนาครู และการผลิตและพัฒนากำลังคน

ท้ายสุด มีข้อเสนอแนะเพื่อการจัดประชุมครั้งต่อไป ที่เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. เพิ่มจำนวนวันจัดประชุมเป็น 3 วัน และจัดในช่วงวันหยุดราชการ คือวันเสาร์-อาทิตย์ และประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง
 2. เพิ่มเวลาในการนำเสนอผลงานวิจัย และกำหนดเวลาให้ชัดเจน พร้อมทั้งเน้นการเสวนาและอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้สาระทางวิชาการของงานวิจัยที่ละเอียดและสรุปในภาพรวม
 3. การนำเสนอผลงานวิจัยควรใช้รูปแบบและเทคโนโลยีการนำเสนอที่ทันสมัย เช่น power point เครื่องฉายแผ่นทึบ เป็นต้น
 4. เปิดโอกาสให้บุคลากรหลากหลายสาขาได้เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 5. มีการจัดระบบการลงทะเบียนที่สะดวก รวดเร็ว และควรให้ลงทะเบียนล่วงหน้า
 6. จัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุมให้เพียงพอกับจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งอาจใช้วิธีการจำหน่ายหนังสือ และจัดส่งให้กับผู้เข้าร่วมประชุมก่อนการประชุมเพื่อทำการศึกษา
 7. มีคู่มือชี้แจงขั้นตอน / วิธีการปฏิบัติในระหว่างการเข้าร่วมประชุม
 8. สถานที่จัดประชุมคับแคบ และมีบางห้องประชุมย่อยที่อยู่คนละอาคาร ทำให้มีความยากลำบากในการเดินทางห้องประชุมย่อย นอกจากนี้ ในห้องประชุมย่อยยังขาดความพร้อมของอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับผู้อภิปรายซักถาม
 9. เพิ่มการนำเสนอจำนวนงานวิจัยในรูปแบบแผ่นป้ายให้มากขึ้น
 10. ควรจัดการประชุมทางวิชาการลักษณะเช่นนี้กระจายไปในส่วนภูมิภาค เพื่อขยายตลาดวิชาการ การวิจัยทางการศึกษาไปสู่ภูมิภาค ให้คนในภูมิภาคได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากขึ้น
-

ภาคผนวก

สรุปสาระสำคัญ

ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “การวิจัยกับการพัฒนาการศึกษา”

โดย ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงศึกษาธิการ (ดร.กิตติ ลิ้มสกุล)

วันที่ 26 สิงหาคม 2548 เวลา 09.00 - 09.45 น.

ณ ห้องคอนเวนชันฮอลล์ ABCD โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ

ปัจจุบัน รัฐบาลโดยเจตนายกรัฐมนตรี (พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร) ได้ให้ความสำคัญกับโลกาภิวัตน์กับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งเป้าหมายไปสู่การเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์หรือการเปลี่ยนแปลงของโลกไร้พรมแดน ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านดีและไม่ดี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของโลกโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดผลกระทบต่างๆ ต่อเศรษฐกิจ สังคม และประเทศ ซึ่งประเทศไทยต้องเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงหรือการไหลเวียน (free flow) ของโลกโลกาภิวัตน์ ที่สำคัญมี 4 ประการ คือ

1. **ทุน** มีการถือครองสินทรัพย์ต่างๆ มีการไหลเวียนทุนจากประเทศหนึ่งสู่ประเทศหนึ่งอย่างอิสระ
2. **แรงงาน** การเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งที่เป็นแรงงานฝีมือและแรงงานไร้ฝีมือจะมีการเคลื่อนย้ายอย่างอิสระมากขึ้น
3. **สินค้าและบริการ** สินค้าและบริการของประเทศต่างๆ มีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีมากขึ้น
4. **ความรู้** การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารที่มากขึ้นในปัจจุบัน ทำให้เกิดความรู้มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคโลกาภิวัตน์ในทางดี คือ ทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้น แต่ในทางตรงข้าม ทางไม่ดี คือ มีการแพร่กระจายของโรคต่างๆ มากขึ้น นอกจากนี้ อาจมีอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะอาชญากรทางด้านไซเบอร์ โลกของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร

การตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบกับเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว ชุมชน และประเทศ จะช่วยให้เกิดการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นโลกโลกาภิวัตน์ หรืออาจเรียกว่าโลกของเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ ความรู้เป็นเรื่องสำคัญ การมีความรู้เพียงพอจะช่วยป้องกันและเตรียมรับมือกับสิ่งไม่ดีที่เกิดขึ้นจากโลกาภิวัตน์ได้ โดยเฉพาะองค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว ชุมชน และประเทศ เป็นสิ่งสำคัญที่ควรดำเนินการอย่างสอดคล้องกัน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่นำไปสู่การสร้างสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ เพราะหากไม่มีการเพิ่มความรู้ให้แก่สังคม สังคมจะขาดภูมิคุ้มกัน ทำให้เกิดวิกฤตกับสังคมได้ เกิดปัจจัยที่ไม่พึงประสงค์และไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งจะทำให้มนุษย์มีความทุกข์เพิ่มมากขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นผลลบที่มาจากโลกาภิวัตน์

อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัวยุคน และประเทศ สามารถนำมาวางแผนและช่วยประเทศให้สามารถปรับตัวและนำไปสู่ สังคมแบบยั่งยืน (Sustainable Society) ได้ โดยเฉพาะการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดผลผลิตสินค้าและบริการต่างๆ ของประเทศ

จากที่กล่าวมา โลกโลกาภิวัตน์จะมีการไหลเวียนของความรู้และข้อมูลข่าวสารอย่างเสรี ความรู้ถือเป็นสินทรัพย์ที่มากับบุคคล และถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างความเจริญเติบโตของ เศรษฐกิจ สังคม และประเทศ โดยหลักการของการนำความรู้สู่การสร้างเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วนคือ

1. ระบบบริหารจัดการความรู้ (Knowledge Management)
2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านความรู้

การบริหารจัดการความรู้ ได้แก่ การวิจัยและการหาความรู้ (Knowledge Creation) “การวิจัย” นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา และ “การหาความรู้” คือ การสังเคราะห์องค์ความรู้ โดยการบริหารจัดการความรู้จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้น เป้าหมายที่รัฐบาลมุ่งเน้น คือ การจัดการ ฐานความรู้ การศึกษาความต้องการกำลังคน การผลิตและพัฒนาากำลังคน โดยเฉพาะด้านการอาชีวศึกษา และการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างคนให้มีทั้งความรู้และจิตวิญญาณที่ดี เพื่อรองรับเศรษฐกิจสังคมบนฐาน แห่งการเรียนรู้

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านความรู้ ประกอบด้วยการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information Communication Technology) เพื่อให้เป็นรากฐานของโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษาในการเข้าสู่องค์ความรู้ของโลกโลกาภิวัตน์

ดังนั้น การสร้างเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ให้เกิดขึ้นในประเทศ จำเป็นต้องสร้างทุก องค์กรในสังคมให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Learning Organization) และเป็นองค์กรที่มีจริยธรรม เช่น ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา องค์กรคือ โรงเรียน สถานศึกษา จะต้องเป็นองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดการขับเคลื่อนการเรียนรู้ มี กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน กระตุ้นให้เกิดการคิด เกิดการพัฒนาความรู้ ร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน เกิดการเชื่อมโยงความรู้ และท้ายสุด เกิดกระบวนการเรียนรู้ในองค์กร ซึ่ง กระบวนการเรียนรู้อาจเกิดจากโครงการต่างๆ ที่ผู้เรียนสามารถทำให้เกิดผลผลิตและนำผลผลิตไปใช้ ประโยชน์ได้

การที่ผู้เรียนสามารถดำเนินการโครงการจนเกิดผลผลิตได้ จำเป็นต้องผ่านกระบวนการ เรียนรู้ในโครงการนั้น ถือเป็นพัฒนาการเรียนรู้ทางสมอง (Brain Base Learning) ซึ่งเป็นสิ่งที่มี ความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากส่วนต่างๆ ของสมองเป็นสิ่งมหัศจรรย์ การเปิดสมองเพื่อการเรียนรู้

จะต้องอยู่ภายใต้หลักการที่ถูกต้อง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม จึงจะเกิดการพัฒนาทางสมองอย่างถูกต้อง

อย่างไรก็ดี การสร้างเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ คือ การสร้างให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งถ้ามีองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสังคมมากเท่าใด ก็จะทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้มากขึ้นเท่านั้น และนำไปสู่การจัดการความรู้และใช้ความรู้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประเทศ

การศึกษาเป็นกลไกหนึ่งของการสร้างเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ เมื่อกล่าวถึงการพัฒนาการศึกษา เป้าหมายสำคัญคือการทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ มีกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในทุกๆ ส่วนของสังคม และกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือการวิจัย การพัฒนาการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายเพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีกรอบการวิจัยทางการศึกษาที่สอดคล้องกับเป้าหมาย รวมทั้งต้องชัดเจนและนำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน

ดังนั้น ประเด็นสำคัญของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ จะต้องประกอบด้วย

1. กรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัยทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกระบวนการเรียนรู้และวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

2. การสร้างและพัฒนาบุคลากรทางการวิจัย เนื่องจากประเทศไทยมีนักวิจัยจำนวนน้อย จึงต้องสร้างนักวิจัยให้มากขึ้น และพัฒนานักวิจัยให้มีความรู้ความสามารถให้มากขึ้น ทั้งนี้จำนวนนักวิจัยที่เพิ่มขึ้นจะมีผลต่อจำนวนงานวิจัยที่มีคุณภาพมากขึ้นไปด้วย

3. การพัฒนาการบริหารจัดการ สิ่งสำคัญคือการสร้างเครือข่ายเพื่อการวิจัยทางการศึกษา เช่น มีชุมชนหรือประชากรที่มีความรู้ความสามารถในการวิจัยทางการศึกษา รวมทั้งต้องสร้างกลไกการบริหารจัดการให้เครือข่ายได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมโยงความรู้ และใช้ความรู้ร่วมกัน

4. การสร้างระบบวิจัย โดยให้ทุกองค์กรใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้และเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทางการวิจัยทั้งระบบ ทั้งนี้ องค์กรจะขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ได้ ก็ด้วยความร่วมมือจากเครือข่ายทางการวิจัย และระบบวิจัยทั้งระบบจะเกิดขึ้นได้ ก็ด้วยการระดมทรัพยากรเพื่อการวิจัยทางการศึกษาที่มาจากหลากหลายทาง

5. การส่งเสริมให้เกิดการวิจัยทางการศึกษา และใช้ประโยชน์จากการวิจัยทางการศึกษา โดยต้องส่งเสริมผู้มีความรู้ความสามารถทางการวิจัยได้มีโอกาสในการทำวิจัยมากขึ้น และส่งเสริมให้สามารถหาแหล่งทรัพยากรเพื่อการวิจัยได้

โดยสรุป รัฐบาลมีเป้าหมายหลัก คือ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การจะบรรลุเป้าหมายการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากเครือข่าย ทั้งเครือข่ายนักวิจัย เครือข่ายผู้สนับสนุนงานวิจัย เครือข่ายองค์กรวิจัย ตลอดจนเครือข่ายองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะสังคมแห่งการเรียนรู้จะไม่สามารถขับเคลื่อนได้เลย หากขาดความร่วมมือจากกลุ่มเครือข่ายเหล่านี้

สรุปสาระสำคัญ
การบรรยายพิเศษ เรื่อง “วิทยาการวิจัยเพื่อสร้างสังคมฐานความรู้”
โดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา
วันที่ 26 สิงหาคม 2548 เวลา 10.00 - 10.45 น.
ณ ห้องคอนเวนชันฮอลล์ ABCD โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ

กรอบความคิดวิทยาการวิจัยเพื่อสร้างสังคมฐานความรู้ มี 2 แนวคิด คือ

1. แนวคิดวิทยาศาสตร์
2. แนวคิดวิทยาศาสตร์ร่วมกับมนุษยศาสตร์

1. แนวคิดวิทยาศาสตร์ คือ การมองโลกในทางวิชาการ มองด้วยการถอยออกไปนอกกรอบมองกว้าง และตัดอคติ สิ่งบิดเบือนออก เน้นการวัดให้แม่นยำ เน้นกฎเกณฑ์ร่วมทางธรรมชาติ เป็นไปตามหลัก “ตถตา” คือ นำความรู้มาทำความเข้าใจธรรมชาติ นำความรู้มาใช้ประโยชน์ ให้เกิดสิ่งประดิษฐ์ทางเทคโนโลยี เกิดพลังที่นำไปสู่การผลิต ความมั่งคั่ง นั่นคือ การนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (knowledge-driven economy)

เปรียบเทียบ เป็นสังคมความรู้ยุคที่ 1 คือ ความรู้ทำให้เกิดพลัง ถ้าเปรียบเทียบเป็นรายประเทศ พบว่า สหรัฐอเมริกามีพลังสูงสุด รองลงมา คือ ญี่ปุ่น และยุโรปตามลำดับ ดังตัวอย่าง สหรัฐอเมริกาส่งจรวดไปสำรวจอวกาศ หรือ ผลิตรถยนต์ที่ใช้ไฮโดรเจน ใช้รถยนต์ไอ้่น้ำ ในขณะที่ประเทศไทยเป็นประเทศล้าหลัง เป็นเพียงประเทศผลิตชิ้นส่วนประกอบรถยนต์ เป็นต้น โดยความแตกต่างที่มีมากเท่าไร ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยล้าหลังมากเท่านั้น ดังนั้น การนำกระบวนการความรู้ไปสู่กระบวนการผลิตและการตลาด จึงมีความได้เปรียบอย่างมาก นำไปสู่การคิดค้นวิทยาการที่สูงมาก และนำไปสู่การผลิตสินค้าและบริการที่นำประโยชน์อย่างมหาศาลมาให้ประเทศ

หากวิเคราะห์ “ตัวปัญหา” ของประเทศไทย คือ (1) การเป็นผู้สร้างความรู้ การทำสิทธิบัตร ดูแลทรัพย์สินทางปัญญา ถ้าประเทศไทยไม่มีความรู้ แต่จำเป็นต้องใช้ ก็ต้องซื้อในราคาสูง ทำให้เกิดแผ่นดินแยก (knowledge divide) หมายถึง ความแตกต่าง ช่องว่างทางการวิจัย และหากไม่มีความรู้มากขึ้น ช่องแยกจะห่างไปเรื่อยๆ (2) สุขภาพของคนแยกลง ช่องว่างของความยากจนมากขึ้น เนื่องจากเกิดช่องว่างทางความรู้มากขึ้น

ดังนั้น เป้าหมายแรกของการวิจัย คือ “การวิจัยเพื่อสร้างฐานความรู้ใหม่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน” คือ เป็นการวิจัยแนวโน้มในอนาคต การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมใหม่ๆ ที่ริเริ่มสร้างสรรค์ การวิจัยระดับโลก การวิจัยต่อยอด โดยการนำความรู้ไปทำวิจัยต่อ เป็นต้น นอกจากนี้ ต้องมีวิทยาการวิจัยเชิงลึก มีการผลิตนักวิจัย นักนวัตกรรม จัดตั้งมหาวิทยาลัยวิจัย สถาบันวิจัย เพื่อไปสู่การวิจัยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน

เป้าหมายที่สอง คือ “จากมวลความรู้ไปสู่การใช้” ปัจจุบันมีการระเบิดความรู้ มีความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่มากมายมหาศาล หากนับจำนวนแล้วอาจเท่ากับความรู้ที่มีมาตั้งแต่เมื่อ 20 ปีที่ผ่านมาเหมือนกันก็ได้ ความรู้จึงเปลี่ยนสภาพกลายเป็นเสมือนสิ่งมีชีวิต เกิดเป็นความรู้ มีการใช้งานและมีการสูญสลาย เมื่อมีความรู้ขึ้นมาใหม่ ความรู้เก่าก็กลายเป็นความรู้ที่ตายได้ หมายถึง ความรู้เปลี่ยนเร็วและกระจายไปทั่วโลก มีการขยายความรู้ไปใช้ทั่วโลก

ดังนั้น สิ่งสำคัญ คือ การเข้าถึงความรู้ (knowledge access) จึงจะตามโลกแห่งความรู้ได้ทัน ต้องมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่จะเข้าถึงความรู้ สืบค้นข้อมูลความรู้ รัฐบาลจึงต้องลงทุนสูงในการพัฒนาการจัดระบบความรู้ เพื่อให้สามารถเข้าสู่ความรู้ได้ง่าย นอกจากนี้ ต้องมีกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างเจตคติ ทักษะการใฝ่รู้ ใฝ่หาความรู้ ให้เกิดขึ้นกับคนไทย

ประการต่อมา คือ การเลือกความรู้ที่เป็นจริง ต้องมีความสามารถในการวิจัย มีวิจารณ์ญาณและเลือกใช้ความรู้ที่ผ่านกระบวนการวิจัยและทดสอบว่าถูกต้อง รู้จักประเมินคุณค่าของความรู้ พิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้นำไปสู่การวิจัยแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน และจัดการความรู้ให้พร้อมและเป็นสิ่งที่ยั่งยืนในการนำไปใช้ สิ่งเหล่านี้ เป็นลักษณะพื้นฐานของนักวิจัย

ประการสุดท้ายคือ การกระจายและเผยแพร่ความรู้ จากเดิมความรู้จะอยู่ในมือของผู้เชี่ยวชาญ หากปัจจุบัน ความรู้กลายเป็นสมบัติสาธารณะ ที่เกิดขึ้นเร็วและทันสมัย

โดยสรุป สังคมความรู้ยุคที่ 1 ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ คือ “การวิจัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ สร้างนวัตกรรมทางการศึกษา” โดยมีเป้าหมาย คือ

1. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันบนฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
2. จัดการความรู้และนำไปสู่การใช้ความรู้เพื่อเพิ่มผลผลิต
3. การวิจัยเป็นกระบวนการความรู้ เป็นเครื่องมือในการศึกษา การสอน การพัฒนา

คนให้มีสมรรถนะเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องฝึกคนให้มีพื้นฐานการคิดและหาความรู้จากกระบวนการวิจัย

ผลที่ตามมาหลังจากสังคมความรู้ยุคที่ 1 คือ เกิดสังคมที่เน้นวัตถุนิยม ผู้ใดเก่ง มีความรู้ก็จะมีชีวิตอยู่รอด เกิดสังคมเหลื่อมล้ำ มีความอยุติธรรม ความรุนแรง มีการก่อการร้าย ทำลายทรัพย์สินทางปัญญา คนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากขึ้น มีการแข่งขัน ต้องการเอาชนะ เป็นสังคมบริโภคนิยม

2. แนวคิดวิทยาศาสตร์ร่วมกับมนุษยศาสตร์ คือ แนวคิดที่รวมทั้งวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และความเป็นมนุษย์เข้าด้วยกัน เปรียบเสมือนเป็นสังคมความรู้ยุคที่ 2 นั่นคือ ความรู้เกิดจากการกระทำ (explicit knowledge) เป็นความรู้ที่ชัดเจน เป็นความรู้สากลที่พิสูจน์แล้ว และมีการนำความรู้

ที่มีอยู่หลากหลายมาทำการสังเคราะห์ใหม่ และนำไปใช้ประโยชน์ เกิดเป็นความรู้ใหม่ๆ โดยเน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ให้เหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้จริง กระบวนการดังกล่าว เรียกว่า กระบวนการเกิดความรู้ใหม่ด้วยการจัดการความรู้ (KM : Knowledge Management) จัดเป็นวิทยาการที่นิยมใช้ในปัจจุบัน โดยมีรูปแบบการระดมความคิดจากหลายคน หลายประเภท เพื่อนำไปสู่การตกผลึกความรู้ และเกิดเป็นความรู้ใหม่ เป็นศาสตร์ใหม่ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคล สิ่งที่มาคือ เกิดการวิจัยพฤติกรรมมนุษย์ขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีความรู้อีกประเภทหนึ่ง คือ ความรู้ฝังลึกในตัวบุคคล (tacit knowledge) เป็นความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมจากประสบการณ์ หรืออาจเรียกว่า ความรู้จากภูมิปัญญาดั้งเดิม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีกระบวนการเรียนรู้สืบทอดต่อเนื่องกันมา ซึ่งปัจจุบันจะให้ความสำคัญกับความรู้ประเภทนี้อย่างมาก เนื่องจากเป็นความรู้ภายในตัวบุคคล ที่สามารถสื่อถึงความรู้ ความคิด ความรู้สึทึกของมนุษย์ และนำมาถ่ายทอดเป็นองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดปัญญา เกิดแนวคิดที่ขยายผลไปสู่การวิจัยและพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยสรุป วิทยาการวิจัยเพื่อสร้างสังคมนฐานความรู้ จำเป็นต้องใช้ฐานความรู้ทั้งทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และมนุษยศาสตร์เข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันบนฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเพื่อการอยู่รอด โดยอาศัยการใช้การจัดการความรู้ และใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ใหม่ และนำความรู้ใหม่ไปใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

สรุปสาระสำคัญ

การเสวนา เรื่อง “การนำนวัตกรรมทางการวิจัยเพื่อผลักดันการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน”

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา แคมมณี

รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน อ่อนน่วม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพันธ์ เดชะคุปต์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ

วันที่ 26 สิงหาคม 2548 เวลา 10.45 – 12.00 น.

ณ ห้องคอนเวนชันฮอลล์ ABCD โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ

ผลงานวิจัย เรื่อง “การวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน” เป็นผลงานวิจัยที่ได้รับรางวัลงานวิจัยดีเด่น ประจำปี 2547 จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยหลักการและจุดมุ่งหมายของงานวิจัยคือ

- การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งไปที่การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่ “เก่ง-ดี-มีความสุข” ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

- การปฏิรูปการเรียนรู้จำเป็นต้องทำทั้งโรงเรียน เนื่องจากมีบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งต้องทำการปฏิรูปผู้ที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ด้วย เพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนง่ายขึ้น จากการวิจัยพบว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนให้ผลสัมฤทธิ์สูงกว่าการปฏิรูปการเรียนรู้เพียงบางส่วน

- การใช้การวิจัยเป็นตัวนำการปฏิรูปการเรียนรู้ มีความยั่งยืนกว่า เนื่องจากการวิจัยเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

- งานวิจัยครั้งนี้ ได้จัดทำในรูปแบบชุดโครงการวิจัย โดยมี 49 โครงการวิจัยย่อย แต่ละโครงการย่อยจะมีโรงเรียนร่วมวิจัยตั้งแต่ 1-6 โรงเรียน เพื่อให้งานวิจัยได้คำตอบที่ครอบคลุมบริบททั้งหมดของโรงเรียนแต่ละรูปแบบที่มีอยู่หลากหลาย ยิ่งไปกว่านั้น ผลจากการทำงานวิจัยเป็นชุดโครงการขนาดใหญ่ที่เห็นผลที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนกว่าการทำเป็นโครงการเล็กๆ

- ขั้นตอนการวิจัยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์และออกแบบชุดโครงการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ชุดโครงการการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.) และชุดโครงการแม่บท โดยแต่ละชุดใช้เวลา 2 และ 3 ปีตามลำดับ

- ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย โรงเรียน บุคลากรของโรงเรียน ได้แก่ ครู นักเรียน และผู้บริหาร ผู้ปกครอง กรรมการบริหารสถานศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย และนักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ในเขตพื้นที่การศึกษา

- รูปแบบการวิจัยในชุดโครงการ วพร. ประกอบด้วย

- Academic Research : เน้นการสรุปอ้างอิงและการสร้างองค์ความรู้ใหม่
- Action Research : ยืดหยุ่นและผ่อนคลายมากกว่าแบบแรก เหมาะกับการทำวิจัย โดยครูในโรงเรียน โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle: PDCA) เป็นหลัก
- Research and Development : ใช้ในการปรับปรุงองค์กร ผลิต้องค์ความรู้ และทำให้เกิดการทดลองปรับแก้

• Research and Development Abstraction Research (RADAR)

- ผลจากการวิจัยได้นำมาสังเคราะห์ และได้รูปแบบการปฏิบัติการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ขึ้น (**รูปแบบ วพร.**) เพื่อให้โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนำไปใช้ในการปฏิบัติการเรียนรู้ของโรงเรียน โดย

- ปฏิบัติการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง
- แก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของโรงเรียน
- ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่

- โรงเรียนต่างๆ สามารถประยุกต์ใช้ **“รูปแบบ วพร.”** มาดำเนินการปฏิบัติการเรียนรู้ บนฐานความสามารถของโรงเรียนได้

- ข้อจำกัดในการใช้ **“รูปแบบ วพร.”** มี 3 ข้อ ดังนี้

- ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญ สนับสนุน และร่วมดำเนินงานด้วย
- โรงเรียนควรมีกลุ่มขับเคลื่อนหลัก (core steering team) เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นและ คอยกระตุ้นให้เกิดการปฏิรูปไปตลอดทั้งโครงการ

- โรงเรียนต้องหานักวิชาการจากภายนอกเข้ามาดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน โดยอาจ มาจากมหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือ ศึกษานิเทศก์ในเขตพื้นที่การศึกษา

- จากการวิจัยพบว่า การปฏิบัติการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนจะใช้เวลาแตกต่างกันไป ตั้งแต่ 2 – 5 ปี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละโรงเรียน นอกจากนี้ พบว่า ร้อยละ 56 ของโรงเรียนที่เข้าร่วม โครงการทั้งหมด มีพัฒนาการอยู่ในระดับที่ดีถึงดีมาก และ ร้อยละ 71 มีระดับการพัฒนาการที่ยั่งยืน

- ผลการปฏิบัติการเรียนรู้ในระดับบุคคลพบว่า

1. ผู้เรียนมีระดับการพัฒนาด้านวิชาการและทักษะการคิดสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

2. ครู ร้อยละ 72 จัดการเรียนรู้ได้ตามจุดเน้น ออกแบบและจัดการเรียนรู้ได้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีการพัฒนาตนเองขึ้นมาเป็นนักวิจัยสูงสุด

3. ผู้บริหาร สามารถเป็นที่ยอมรับ และสร้างศักยภาพทางวิชาการได้

4. นักวิชาการ ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่

- นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ ขึ้นมา อาทิหนังสือเอกสารการวิจัยต่างๆ มากมาย เช่น การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ CIPPA Model การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย เป็นต้น สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.edu.chula.ac.th/rdl

- ปัจจัยสู่ความสำเร็จ (Key Success Factors) ของการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

- ผู้บริหาร มีคุณลักษณะดังนี้ เป็นที่ยอมรับ สนับสนุนปัจจัย มุ่งมั่น ทุ่มเท มีความสัมพันธ์กับชุมชน สร้างทีมงาน (team work) บริหารงานแบบมีส่วนร่วม จัดระบบนิเทศติดตามผลงาน มีศักยภาพทางวิชาการ

- นักวิชาการที่เข้าร่วมเรียนรู้กับโรงเรียน มีคุณลักษณะดังนี้ มีมนุษยสัมพันธ์ ตั้งใจมุ่งมั่นในการทำงาน ทุ่มเทเวลา มีศักยภาพทางวิชาการ เป็นประชาธิปไตย มียุทธศาสตร์การทำงานอย่างเป็นระบบ

- กลุ่มขับเคลื่อนหลัก (Core Steering Team) ของโรงเรียน ยิ่งเข้มแข็งจะเกิดการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว

- ครู ต้องการได้รับการนิเทศ และต้องการเวลาที่จะทำงานกับนักเรียน เช่น เตรียมการสอน แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนา เป็นต้น เนื่องจากปัจจุบันครูทำงาน “อื่นๆ” มากเกินไป

สรุปสาระสำคัญ

การอภิปราย เรื่อง “การวิจัยทางการศึกษาไทย : ทิศทางในอนาคต แหล่งทุน และการสร้างเครือข่าย”

โดย ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้แทนองค์กร United Nations Development Programme (UNDP)

วันที่ 27 สิงหาคม 2548 เวลา 13.00 - 14.30 น.

ณ ห้องคอนเวนชันฮอลล์ ABCD โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา : เป็นหน่วยงานนโยบายการวิจัยทางการศึกษาในภาพรวมของประเทศ ตระหนักถึงความสำคัญของความจำเป็นที่ต้องมีนโยบายและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาที่ชัดเจน เพื่อให้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ จึงได้ผลักดันนโยบายและแผนวิจัยทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาการวิจัยทางการศึกษาที่พบขณะนี้ คือ ทรัพยากรเพื่อการวิจัยมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการวิจัย ประชาคมการวิจัยทางการศึกษาขาดพลังที่เข้มแข็งที่จะผลักดันการวิจัยและพัฒนา การบริหารจัดการงานวิจัยมีประสิทธิภาพน้อย ขาดกลไกในการบริหารจัดการและขาดองค์กรที่รับผิดชอบงานวิจัยที่ชัดเจน โดยสำนักงานเลขาธิการสภาศึกษามีแนวทางการดำเนินงานเพื่อผลักดันและแก้ปัญหของการวิจัยทางการศึกษาดังนี้

1. ปรับระบบทรัพยากร เพื่อให้ระบบมีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพในการจัดสรรงบประมาณ และมีความต่อเนื่อง
2. กำหนดกรอบทิศทางการวิจัยทางการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ
3. เร่งรัดส่งเสริมให้ใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ทุกระดับ
4. ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนานักวิจัย ร่วมสร้างและพัฒนาเครือข่ายการวิจัย ตลอดจนส่งเสริมให้มีการทำวิจัยร่วมกัน เพื่อนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์
5. ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย เพื่อสร้างและพัฒนาความรู้ให้เป็นสังคมฐานความรู้
6. ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการวิจัยให้มีประสิทธิภาพ โดยมีองค์กรที่ดูแลเรื่องการวิจัยทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ : เป็นองค์กรที่มีภารกิจดูแลภาพรวมระบบวิจัยของประเทศ โดยมีหลักการสนับสนุนการวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาประเทศ และมุ่งสร้างความเข้มแข็งของระบบวิจัย รวมทั้งสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ ๆ ที่มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัย มีการแบ่งงานวิจัยเป็น 12 สาขาทางวิชาการ ซึ่ง 1 ใน 12 สาขาทางวิชาการ คือ สาขาการศึกษา แต่เนื่องจากงบประมาณที่

จะให้การสนับสนุนการวิจัยมีจำนวนจำกัด ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จึงดำเนินนโยบายเชิงรุก ด้วยการหาพันธมิตรที่อยู่ในต่างประเทศ ที่มีความสนใจการทำวิจัยในสาขาที่คล้ายคลึงกัน และสามารถสนับสนุนงบประมาณให้กับโครงการวิจัยในประเทศ ที่เป็นโครงการที่มีศักยภาพ แต่ไม่มีงบประมาณดำเนินการได้ นอกจากนี้ คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาการศึกษา มีความเห็นว่าการจัดระบบวิจัยสาขาการศึกษาควรให้หน่วยงานระดับจังหวัดที่รับผิดชอบเรื่องการวิจัย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบของเครือข่ายการวิจัยใน 3 รูปแบบ คือ ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme : UNDP) : เป็นองค์กรที่ดำเนินการพัฒนาเยาวชนและการศึกษา โดยมีหลักการที่มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์ และสร้างเครือข่ายการวิจัย โดยในปี 2547 - 2549 องค์กร UNDP ร่วมกับประเทศไทย กำหนดกรอบการพัฒนา 4 ด้าน คือ 1) การสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาแห่งสหประชาชาติในการลดความยากจนลงครึ่งหนึ่ง และให้เกิดความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษา 2) การส่งเสริมธรรมเนียมปฏิบัติและการมีส่วนร่วม 3) การส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และ 4) การส่งเสริมความร่วมมือด้านการพัฒนา ระหว่างประเทศ และได้จัดทำโครงการระหว่างองค์กร UNDP กับประเทศไทย เรียกว่า “ PLEDG ” เป็นโครงการภายใต้ความร่วมมือของภาคีส่งเสริมความเข้มแข็งของท้องถิ่น เน้นเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และยึดหลักธรรมเนียมปฏิบัติท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะ สร้างกลไกให้ส่วนกลางและท้องถิ่นได้มีโอกาสปรึกษาหารือ โดยกิจกรรมหลัก คือ การเพิ่มขีดความสามารถและความเข้มแข็งของท้องถิ่นและชุมชนเกี่ยวกับภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอน การส่งเสริมเยาวชนธรรมเนียมปฏิบัติเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และกลไกการทำงานให้เป็นไปในเชิงของธรรมเนียมปฏิบัติ เน้นการสนับสนุนประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การสร้างความสัมพันธ์ 2 ทาง การสร้างพหุภาคีเพื่อการพัฒนา

**คณะกรรมการฯ สังกะระห้ผลลงานวิจัยทางการศึกษา
ในการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11**

.....

การปฏิรูปการเรียนรู้ : การพัฒนาหลักสูตร

- รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา เจารัมย์
- รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญณี แนนรอท

การปฏิรูปการเรียนรู้ : การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

- รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล
- รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณดี แสงประทีปทอง
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา รัชชกุล
- รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์
- รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญณี แนนรอท

การปฏิรูปการเรียนรู้ : การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิ์จัญญ
- รองศาสตราจารย์ ดร.กานดา พูนลาภทวี

**การปฏิรูปการเรียนรู้ : การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ศึกษาคณิตศาสตร์และ
วิทยาศาสตร์**

- รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณดี แสงประทีปทอง
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา รัชชกุล

**การปฏิรูปการเรียนรู้ : การพัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีสารสนเทศและการ
สื่อสาร (ICT)**

- รองศาสตราจารย์พฤทธิพงษ์ เล็กศิริรัตน์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ศรีอำไพ

การปฏิรูปการเรียนรู้ : การวัดและประเมินการเรียนรู้

- รองศาสตราจารย์นิโลบล นิมกัังรัตน์
- รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์

การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิจัญญ
- รองศาสตราจารย์ ดร.กานดา พูนลาภทวี

การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวานิช
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล

การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษาสู่สากล

- ศาสตราจารย์ ดร.ปทีป เมฆาคุณวุฒิ
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ศรีอำไพ

การบริหารสถานศึกษา

- รองศาสตราจารย์ ดร.सनานจิตร สุคนธ์ทรัพย์

การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชน และองค์กรต่างๆ

- รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติกัจ
- รองศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล

การจัดการเรียนรู้กลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา

- รองศาสตราจารย์ นิโบล นิมกักรัตน์
- รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา เจริญ

การผลิตและพัฒนากำลังคน

- รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์
- รองศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล

การศึกษากับการพัฒนาสุขภาพอนามัย

- รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติกัจ
- รองศาสตราจารย์ พฤทธิพงษ์ เล็กศิริรัตน์

ผลสรุปเบื้องต้นของแนวคิดเกี่ยวกับทิศทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคตที่ได้จากการประชุมฯ

- ดร.รุ่งเรือง สุขากิรมย์
- รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญณี แนนรท

คณะผู้จัดทำ

.....

ที่ปรึกษา

ดร.อำรุง จันทวานิช	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สมเกียรติ ชอบผล	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.รุ่งเรือง สุขาภิรมย์	ที่ปรึกษาด้านการวิจัยและประเมินผลการศึกษา
นางสาววัฒนา อาทิตย์เที่ยง	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

ผู้พิจารณาเนื้อหา

นางสาววัฒนา อาทิตย์เที่ยง	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
---------------------------	---------------------------------------

ผู้สรุปและเรียบเรียง

นางสาวอุษา ชูชาติ	นักวิชาการศึกษา 8 ว. สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
นางสาวรุจิรา สุนทรรัตน์	นักวิชาการศึกษา 7 สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

คณะจัดทำรายงาน

นางสาววัฒนา อาทิตย์เที่ยง	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
นางสาวอุษา ชูชาติ	นักวิชาการศึกษา 8 ว. สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
นางสาวรุจิรา สุนทรรัตน์	นักวิชาการศึกษา 7 สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
นางอริศรา เล็กสรรเสริญ	นักวิชาการศึกษา 6 ว. สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
นางสาวณัฐจรรย์ กาญจนจริต	นักวิชาการศึกษา 4 สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา